

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство финансија
Републички секретаријат
за јавне политике

Овај програм финансира
Европска унија

План развоја општине Сурдулица 2023-2033.

Сурдулица, јул 2023.године

Уводна реч председнице општине	3
Процес израде плана развоја	4
Законски оквир и методологија	4
Социо- економска анализа општине - извод	6
Основне информације о општини	7
Географске и климатске карактеристике	8
Демографија.....	8
Животна средина, комунална питања и енергетика.....	10
Образовање	13
Социјална и здравствена заштита.....	14
Пољопривреда.....	15
Привреда	20
SWOT анализа	22
ВИЗИЈА ОПШТИНЕ.....	35
ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ОПШТИНЕ СУРДУЛИЦА	36
НАЧИН СПРОВОЂЕЊА И НАЧИН ПРАЂЕЊА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА РАЗВОЈА	81
ПРАЂЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА РАЗВОЈА	82
ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУТИХ УЧИНАКА ПЛАНА РАЗВОЈА	83
ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ И ПОСТИГНУТИМ УЧИНЦИМА ПЛАНА РАЗВОЈА.....	84
РЕВИЗИЈА ПЛАНА РАЗВОЈА.....	84

Уводна реч председнице општине

Поштовани суграђани и суграђанке, пред вама се налази План развоја општине Сурдулица за период 2023–2033.године. План развоја општине представља документ развојног планирања највишег реда. У њему смо, уз учешће представника јавног сектора, организација цивилног друштва, представника привреде и грађана поставили визију одрживог развоја општине, дефинисали приоритетне циљеве које желимо да остваримо и утврдили начин како ћемо те циљеве да постигнемо дефинисањем одговарајућих мера.

Општина Сурдулица жели и планира да ради на подстицању убрзаног економског развоја, планском и рационалном коришћењу природних ресурса, обезбеђењу социјалног напретка и смањењу сиромаштва, пружању квалитетне здравствене заштите и образовања, унапређењу културе, поштовању људских и мањинских права и обезбеђењу једнаких могућности за све грађане општине.

Надам се да смо успели да креирамо документ који одражава реалне потребе наше локалне заједнице и да ћемо применом планираних мера и активности у наредном периоду допринети унапређењу свеобухватног квалитета живота грађана, стварања повољног пословног окружења, да ћемо бити средина у којој млади људи желе да остану и да учествују у развијању општине Сурдулица реализацијом овог Плана развоја.

План развоја је израђен у складу Законом о планском систему Републике Србије, према прописаним процедурама и методологијама, а садржи кључне одреднице развојних активности општине Сурдулица у предстојећем планском периоду, који ће, надам се, бити показатељ да смо успели да одговоримо задатку и креирамо исправне смернице за правилан одржив развој наше локалне заједнице.

Управо из тих разлога, надам се што ширем учешћу свих грађана, приватног сектора и институција у циљу што бољих резултата који ће допринети бржем и квалитетнијем развоју средине у којој живимо.

С поштовањем,

Александра Поповић, председница општине

Процес израде плана развоја

Општина Сурдулица је 07.10.2022. године приступила процесу израде Плана развоја за период 2023– 2033.године у складу са Законом о планском систему Републике Србије - решење Скупштине општине Сурдулица број 020-34/22-01.

Стручну подршку у изради Плана развоја општине Сурдулица пружала је Стална конференција градова и општина (СКГО), кроз програм EU Exchange 6 „Повећање кредибилитета планирања, програмског буџетирања и контроле извршења јавних расхода на локалном нивоу у Србији“. Програм EU Exchange 6 финансира Европска унија у оквиру националног Програма ИПА 2019 и спроводи се у режиму директног управљања, што значи да Делегација ЕУ у Србији има најзначајнија управљачка овлашћења. Кључне ресорно надлежне институције на националном нивоу јесу Министарство финансија и Републички секретаријат за јавне политике, уз Министарство државне управе и локалне самоуправе и Министарство за европске интеграције. Као и у претходним фазама Програма EU Exchange 6, СКГО има улогу имплементационог партнера.

По решењу број 401–89/22–01, председника општине, од 29.08.2022. године, донета је одлука о формирању координационог тима општине и тематских радних група за израду плана развоја. Тиме су створени услови за израду плана развоја кроз ангажовање стручних лица из Општинске управе, као и других професионалаца, али и представника кључних заинтересованих страна у области економског развоја, друштвеног развоја и урбаног развоја и животне средине.

Законски оквир и методологија

У складу са Законом о локалној самоуправи (ЗЛС), локалне самоуправе планирају, уређују и управљају јавне послове који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво. Закон о планском систему Републике Србије - ЗПС („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 од 20.04.2018.), усвојен је 2018. године и детаљно уређује обавезу органа локалне власти (и свих осталих учесника у планском систему) да планирају јавне послове у својој надлежности.

Методологија за израду Плана развоја општине је одређена постојећим стратешко-планским и правним оквиром у Републици Србији, са посебним освртом на Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 30/2018 од 20.04.2018. године), као и Уредбу о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 107/2020 од 14.8.2020. године).

Поред тога, план развоја сваке јединице локалне самоуправе треба да буде усклађен са планским документима вишег реда, попут Националне Стратегије одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године, као и других националних стратегија које се тичу развоја локалних заједница. План развоја јединице локалне самоуправе треба да кореспондира и са приоритетним

циљевима преговарачких поглавља Републике Србије у процесу приступања Европској Унији, и са циљевима одрживог развоја „Агенде 2030 за одрживи развој“ Уједињених нација.

У складу са Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, план развоја треба да садржи следеће обавезне елементе: увод, преглед и анализу постојећег стања, визију, приоритетне циљеве развоја, преглед и опис мера за остваривање приоритетних циљева развоја и начин спровођења и начин праћења спровођења плана развоја. Закон о планском систему дефинише да се мере предложене планом развоја детаљније разрађују средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавне политике. ЈЛС је обавезна да годишњи извештај о спровођењу плана развоја ЈЛС припрема у поступку прописаном за израду извештаја о спровођењу средњорочног плана, а по истеку треће календарске године од доношења плана развоја, Општинско веће је дужно да изради предлог извештаја о учинцима спровођења плана развоја.

Процес израде Плана развоја у општини Сурдулица спроведен је кроз законом прописане главне фазе које су илустроване на следећој слици.

Фазе израде Плана развоја

Приликом израде плана развоја поштован је принцип партиципације кроз укључивање представника главних заинтересованих страна локалне заједнице у Сурдулици и рад тематских радних група. У процесу израде плана развоја је примењен још и принцип консултација, тј. саветовања, како на оперативном нивоу кроз редовне састанке поменутих радних група, тако и на вишем, формалнијем нивоу кроз ангажовање Партнерског форума кога чине представници заинтересованих страна шире заједнице. Тим поводом је одржан састанак Партнерског форума на почетку процеса израде плана развоја општине Сурдулица, у циљу упознавања партнера из локалне заједнице са циљевима и методологијом израде плана развоја општине, као и састанак током процеса јавне расправе у фази финализације документа плана развоја.

Процес израде плана развоја је започео доношењем наведених одлука општине Сурдулица, након чега је уследио конкретан рад кроз анализу постојећег стања и преглед претходно реализованих планских докумената донетих на подручју општине, израду социо-економских анализа по свим секторима развоја, и израду SWOT матрице кроз упоредни приказ унутрашњих снага и слабости, али и екстерних прилика и претњи. SWOT анализа је послужила за даљу анализу проблема, као и дефинисање визије развоја општине, приоритетних циљева и мера за остваривање наведених циљева. Свака од мера је описана сажето, уз појашњење очекиваних трошкова, извора финансирања, имплементационих партнера и индикатора очекиване промене. Документ плана развоја је закључен управљачким оквиром за спровођење плана развоја који садржи опис институционалних механизма за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

У циљу поштовања начела транспарентности, и редовне комуникације са јавношћу, креиран је банер на званичном сајту општине, у оквиру којег су наведени сви важни догађаји у процесу израде плана развоја, као и приложена сва документа која прате процес израде и усвајања плана развоја.

Током периода израде плана развоја, одржани су следећи састанци и радионице консултативног карактера:

- 04.11.2022. – први састанак радних група - радионица за израду SWOT анализе у оквиру израде нацрта Плана развоја ЈЛС.
- 18.11.2022. – први састанак партнерског форума; презентовање социо-економских анализа и резултата SWOT анализе у оквиру израде нацрта Плана развоја ЈЛС.
- 26.12.2022. – други састанак радних група - анализа проблема, дефинисање визије и дефинисање приоритетних циљева и мера у оквиру израде нацрта Плана развоја ЈЛС.
- 24.03.2023. – трећи састанак радних група – финализација приоритетних циљева и мера у оквиру израде нацрта Плана развоја ЈЛС.
- 12.06.2023. - други састанак партнерског форума у оквиру поступка јавне расправе.

Јавна расправа о Нацрту Плана развоја одржана у периоду од 12. до 26. јуна 2023.године.

Социо- економска анализа општине - извод

Основне информације о општини

Општина Сурдулица се налази у региону Јужне Србије, једна од седам општина Пчињског управног округа. Удаљена је 37km од Врања, центра Пчињског округа. Општина Сурдулица се налази на државној граници са суседном Републиком Бугарском у дужини од 26 km. Територија општине Сурдулица простире се на 628,25 km² и организована је територијално у 39 катастарских општина и 41 насеље.

Према Регионалном Просторном плану општина Јужног поморавља у Јужном поморављу је успостављена хијерархија урбаних центара око којих су, на бази просторно-функцијске комплементарности, формиран ареаи њиховог утицаја. На хијерархијске односе у мрежи нодалних центара и ареала утицале су и њихове позиције у територијалној и административној организацији. У овако дефинисаној хиерархији општина Сурдулица спада у ред мањих урбаних ареала у руралном окружењу који су настали локалном концентрацијом становништва и функција у мањим општинским центрима са 5.000 до 20.000 становника, као центрима локалне интеграције, који имају потенцијале за развој, али зависе од могућности диверзификације функција и партиципирања у развојним процесима ширег регионалног окружења.

У јачању кохезије између функционалног подручја Врања као центра округа, посебну улогу треба да добију насеља у Коридору X, која имају већ формиране или имају потенцијал за развој попречних веза са насељима источно и западно од Коридора. То су, пре свих, двополна агломерација Владичин Хан - Сурдулица која повезује и иницијално интегрише Црну Траву, Босилеград и подручје Власине.

Општина има три просторне целине: плодно поље на југозападу са градским насељем и околним селима у која се сливало становништво, са незавршеним заливним системом, изузетно погодно за повртарство, затим побрђе погодно за воћарство и планински део са ливадама и пашњацима који погодује квалитетном сточарству. Општина располаже са 33.764ha пољопривредног земљишта, од чега су 83% пашњаци и ливаде, што упућује на сточарство као основну пољопривредну делатност. Поред погодности за квалитетну пољопривреду, Општина има потенцијал за развој туризма - Власинско језеро, са околним планинама Чемерник, Врденик, Плана.

Воде су посебно вредан потенцијал Општине, што је већ делом искоришћено (Хидроенергетски систем Власина 1, 2 и 3, и Фабрика чисте планинске воде Роса).

Индустрија и енергетика су носилац развоја Општине са 2.150 радника, потом пољопривреда, грађевинарство.

У периоду од 1953. до 2002.г., становништво села драстично је смањено, општина Сурдулица и поред природних потенцијала, високог учешћа индустрије у оствареном дохотку, релативно задовољавајућег нивоа запослености према Србији, ипак заостаје за иначе ниским нивоом дохотка Србије, мерено на 1 становника - свега око 84% од просека Србије. По том критеријуму Сурдулица спада у недовољно развијене општине.

Географске и климатске карактеристике

Општина Сурдулица налази се у југоисточној Србији, у Пчињском округу, и граничи се са Републиком Бугарском на истоку и са четири српске општине – на северу са општином Црна Трава, на западу са општином Владичин Хан и на југу са општинама Врање и Босилеград. Територија општине заузима површину од 628 km², а према попису становништва из 2011. године, општина има 20 319 становника, који живе у 41 насељу, организованих у 22 месне заједнице. Општина се налази на географској ширини $\phi = 42^{\circ}41'$ с.г.ш и на географској дужини $\phi=22^{\circ}11'$ и.г.д.

Клима, је у највећем делу подручја умерено-континентална, а на планинским врховима изнад 1400 мнв има обележја субпланинске климе. Просек падавина је 767мм, док просечна годишња температура износи 10.5° С, с тим што је најхладнији месец јануар (-0,1°С), а најтоплији месец у Сурдулици је јули (21°С). Средња годишња количина падавина 688,7 мм/м2, на основу распореда по месецима највише падавина су у мају (89,6 мм/м2), најмање у јануару (39 мм/м2). Брзина ветрова у Сурдулици се креће од 1,5 (С3) до 2,1 по Бофоровој скали. (И и З). Доминантни ветрови су Северо- источни ткз. "Северац" који је најхладнији и који се најчешће јавља у току јесени и зиме. Источни и западни ветрови се ретко јављају, када се јаве у летњем периоду обично су олујни праћени невременом и здружени су са појавом града, када и праве велику штету, првенствено на пољопривредним културама.

На територији општине Сурдулица налази се заштићено природно добро Предео изузетних одлика „Власина“, којим управља Туристичка организација општине Сурдулица. Подручје се налази у просторном обухвату еколошки значајниг подручја „Власина“, еколошке мреже Републике Србије. Еколошки значајним подручјем обухваћени су Рамсарско подручје „Власина“, Emerald подручје „Власина“, међународно и национално значајно подручје за птице IBA (Important Bird Area) „Власина“, одабрано подручје за дневне лептире РВА (Prime Butterfly Area) „Бесна кобила“, значајно подручје за осоліке муве РНА (Prime Hoverfly Area) „Власина“ и међународно значајно подручје за биљке IPA (Important Plant Area) „Власинска висораван“, у складу са Уредбом о еколошкој мрежи („Сл.гл.РС“, број 102/10). ПИО „Власина“ представља потенцијално NATURA 2000 подручје због присуства међународно значајних врста и станишта.

Демографија

По попису из 2022. године општина Сурдулица има 16.991 становника.

Саобраћај

Општина Сурдулица се налази у оквиру мреже путева који су у путној мрежи Србији рангирани као примарни, државни пут, путна мрежа са стратешким значајем, јер га пресецају путеви трансевропског карактера, који омогућавају везу западноевропског и алпског подручја са југоистоком Европе: Грчком и Бугарском.

Подручје Просторног плана тангирају Државни пут IА реда број 1 и Државни пут II А реда број 258. Државни пут IА реда број 1 (државна граница са Мађарском –Нови Сад – Београд – Ниш – Врање – државна граница са Републиком Македонијом –гранични прелаз Прешево) има веома значајну функцију у Републици Србији као и у мрежи Е путева средње и југоисточне Европе. Путни правац Е-75, подручје општине: са остатком Србије, као и са западном Европом и Грчком. Државним путем II А реда број 258 (веза са Државним путем IА реда број 1 –Владичин Хан – Врање – Бујановац – државна граница са Републиком Македонијом општина остварује добру повезаност са регионалним центрима који га окружују.

Примарна путна мрежа омогућава веома добру повезаност општине Сурдулица са општинским и регионалним центрима, за разлику од повезаности сеоских насеља, постојећих и потенцијалних туристичких подручја унутар границе плана. Важна карактеристика путне мреже посматраног подручја је да је настајала као последица конфигурације терена.

Подручје Просторног плана пресецају делови државних путева I и II реда: Државни пут II А реда број 231, Државни пут II Б реда број 439, Државни путе IB реда број 40. Државни пут II Б реда број 440, Државни пут II Б реда број 441.

На територији општине недовољно је развијена мрежа општинских путева. Мали проценат општинских путева је са савременим коловозним застором, малом ширином попречног профила, док елементи подужног профила на појединим деоницама делимично задовољавају законом прописане параметре. Најлошије стање је на општинским путевима који воде до насеља на већим надморским висинама. Хоризонтална и вертикална сигнализација на општинским путевима углавном не постоји. Према подацима надлежних општинских служби за већину општинских путева истакнута је потреба за изградњу или реконструкцију. Поред техничко експлоатационих и геометријских карактеристика, на услове одвијања саобраћаја одлучујући утицај има и одржавање постојећих путних праваца тј. дотрајалост и оштећења на путевима која могу битно да утичу на смањење пропусне моћи, безбедност саобраћаја и нивоа услуга. На подручју општине евидентиран је велики број некатегорисаних путева.

Подручје општине везу са железничком саобраћајном мрежом остварује преко постојеће магистралне једноколосечне електрифициране железничке пруге Београд – Младеновац – Лапово – Ниш – Прешево – државна граница која пролази кроз Владичин Хан.

На подручју општине није развијен ваздушни саобраћај. Најбижи аеродром је Константин Велики у Нишу.

Јавна предузећа и установе

У општини Сурдулица за обављање комуналних делатности основано је јавно предузећа – ЈП „Водовод“ .

Општина Сурдулица је основала и следеће установе:

- ПУ „Наша радост“
- Библиотека „Радоје Домановић“
- Сурдулички културини центар
- Центар за социјални рад Сурдулица
- Туристичка организација општине Сурдулица

Животна средина, комунална питања и енергетика

За водоснабдевање насеља и привреде на територији општине Сурдулица користе се претежно воде са два извора:

- водозахват Масуричке реке
- водозахват са хидросистема Власина, локације брдо Калифер (између Врла 2 и Врла 3) као допуна система у летњем периоду

Сеоска подручја се водоснабдевају претежно каптирањем локалних извора или групе извора, као и захватањем воде из индивидуалних водозахвата - бунара. У летњем периоду снабдевање у појединим деловима система је угрожено и могућа су ограничења у водоснабдевању.

Вода за пиће која је доступна корисницима јавног водовода у општини Сурдулица је, према налазима Завода за јавно здравље Републике Србије, била исправна у протеклих неколико година – 2022, 2021, 2020, итд.

98,4 % свих домаћинстава у општини Сурдулица била су прикључена на јавни водовод у 2020. години. Републички просек је у 2020. години износио 79,94% док је просек за Пчињску област био 67,74 % .

Како би се обезбедило поузданије и свеобухватније снабдевање здравствено исправном водом за пиће општина Сурдулица је препознала неопходност спровођења скупа активности које укључују и следеће:

- Формирање јединствене информационо-регулационе структуре за водоснабдевање територије општине Сурдулица у циљу формирања интегралног система, у организационом и технолошком смислу, максималног искоришћења постојећих изворишта, са посебним ослонцем на велика изворишта, која је могуће заштитити од загађења;
- Приликом побољшавања система водоснабдевање, посебну пажњу посветити изворима са добрим хидрогеолошким карактеристикама: Бела Вода, Партизанска Чесма, извор на Чемернику, Извор на Цанином Риду, и Панхиним Гробу, извори код мотела Промаја, извор Бистри Вир и три извора изнад Дојчинове Махале; Проверити могућност коришћења гравитационих система по главним сливовима на подручју и изградњу адекватних резервоара за водоснабдевање.
- Размотрити могућност адаптације и реконструкције постојећих водозахвата са посебним тежиштем на заштити и унапређењу квалитета воде на територији општине;
- Изградњу нових и реконструкцију постојећих црпних станица и хидрофорских постројења.
- Реконструкцију постојеће (азбестне и мањег пречника), мреже и њене замене са мрежом адекватног пречника и са одговарајућим материјалима.

- Проширење мреже тако да се у обухвату нађу сви корисници са територије општине.
- Урадити одговарајућу документацију за коришћење воде за технолошке потребе са захватањем из водотокова и обавезном рециркулацијом

Један од највећих инфраструктурних проблема на територији општине Сурдулица је недостатак адекватног система за одвођење отпадних вода. Само насеље Сурдулица има највећим делом изведену канализациону мрежу са постројењем за пречишћавање отпадних вода и реком Врла као крајњим реципијентом. Индустијска зона нема посебно постројење за пречишћавање индустријских отпадних вода, па се техничка вода одводи делом површински кроз насеље, а реципијент је река Врла. Постројење за пречишћавање отпадних вода, фабрике воде “Власинска Роса” је у функцији, и врши се редовна контрола квалитета отпадних вода.

На Власинском језеру је започета градња канализационог система (Власина Рид, Власина Стојковићева, Власина Округлица), који није у функцији, а главни колектор је делимично оштећен. Отпадне воде се неконтролисано одводе испод бране у слив реке Власина.

У сеоским насељима се користе септичке јаме, углавном непрописно изведене, па се често излива. Атмосферска вода такође није контролисана а највећи проблем представља процеђивање са комуналне депоније и јаловине рудника “Благодат-Крива Феја”.

Постројење за пречишћавање отпадних вода, капацитета 15000 ES, лоцирано је ван града у селу Алакинцу, а планирано је за пречишћавање градске комуналне воде, санитарне и индустријске воде. Постројење је изграђено са механичко-биолошким поступком пречишћавања.

74,9% свих домаћинстава у Општини Сурдулица била су прикључена на канализацију у 2020. години. Републички просек је у 2020. години износио 47,53% док је просек за Пчињску област био 53,48% .

На квалитет површинских вода на планском подручју општине Сурдулица највећи негативан утицај имају неконтролисано испуштање отпадних и фекалних вода без претходног пречишћавања у водотокове или несанитарне септичке јаме, дивље депоније на подручју и нелегално ископавање песка и шљунка са речног дна.

Главни узрок загађивања вода је упуштање непречишћених отпадних вода из канализације и индустрије (фабрике у насељу Бело Поље) у реципијент. Као највећи проблем се истичу комуналне отпадне воде и воде које настају процеђивањем са комуналне депоније и јаловине рудника „Благодат“-Крива Феја. Индустијска зона нема посебно постројење за пречишћавање индустријских отпадних вода, па се техничка вода одводи делом површински кроз насеље, а реципијент је река Врла.

Отпадне воде из домаћинстава оптерећене су разним органским материјама и детерџентима. На дивљим депонијама неретко заврше медицински отпад и отпад из клиника. Реку Врла посебно угрожава неконтролисано ископавање песка и шљунка, због чега је корито у неким деловима продубљено и за десетак метара.

Општина Сурдулица од 2016. године спроводи мониторинг површинских и отпадних вода у оквиру редовног годишњег мониторинга, а према Програму праћења квалитета површинских и отпадних вода на територији општине Сурдулица на следећим мерним местима:

- Река Врла код градског биоскопа,
- Река Врла код постројења за пречишћавање отпадних вода,
- Река Романовска код моста у ул. 5.септембра,
- Река Врла код Поповог моста и
- Река Врла код индустријске зоне (Самоков).

Што се тиче квалитета воде Власинског језера, на основу мониторинга који је 2016.године рађен за потребе израде Програма управљања рибарским подручјем ПИО „Власина“ 2012.- 2021, сви мерени хемијски и физички параметри акумулације указују на воду I или I-II класе. Исти је случај и са квалитетом воде проучаваних притока. Акумулација Власинско језеро није загађена и може се окарактерисати као вода I класе изузимајући воду при дну акумулације где поједини објекти имају испусте.

Општина Сурдулица није покривена државном мрежом за аутоматски мониторинг стања квалитета ваздуха у Републици Србији, ни у 2019, ни у 2020 години. Није покривена ни Годишњим извештајем о загађености урбаног ваздуха на територији Републике Србије мерене у мрежи институција јавног здравља у 2019. и 2020. години.

Главни извори загађивања ваздуха на територији Општине Сурдулица су:

- ложишта која за грејање у зимским месецима користе чврста горива (дрво и угаљ) и котларнице даљинског грејања,
- појединачни производни објекти као стационарни извори загађивања ваздуха (Knaufinsulation, Симпо Стил, Фабрика хлеба и млека, Фабрика воде „Власинка“...)
- саобраћај на државним путевима I и II реда као покретни извор загађивања ваздуха.

На основу постојећег стања може се закључити да је најугроженији простор на подручју општине са аспекта загађивања ваздуха индустријска зона Бело Поље где послује већина фирми. Ипак, констатује се низак степен загађености ваздуха, што указује на мали емисиони потенцијал присутних потенцијалних загађивача. Процењује се да се концентрације изнад граничних вредности јављају у виду краткотрајних, епизодних загађења при нарочито неповољним метеоролошким и микроклиматским условима. Ниво емисије таложних материја из ваздуха не би требало да утиче на животну средину

Сакупљени отпад на територији општине Сурдулица се без сепарације и без предtretмана одлаже на већу дивљу депонију у насељеном месту Бубавица (К.О. Загужање) у државном власништву (око 587 880m³ отпада), као и бројна мања сметлишта поред путева и водотокова. За наведену депонију урађен је главни пројекат санације, рекултивације и даље експлоатације до коначног затварања постојећег сметлишта Бубавица. За сакупљање отпада на територији општине задужено је комунално предузеће ЈП "Водовод" из Сурдулице. Део руралних подручја је изостављен из система организованог сакупљања отпада, што за последицу има формирање већег броја локалних сметлишта (дивљих депонија).

Регионалним планом управљања отпадом за Пчињски округ 2013 - 2023. предвиђено је дугорочно одлагање комуналног отпада општине Сурдулица на Регионалној депонији „Метерис“ у Врању. Након формирања и разраде Регионалне депоније, локација „Бубавица“ би се претворила у рециклажно двориште. На депонији "Бубавица" депоновање отпада започето је 1981.године, а просечна годишња количина отпада која се одлаже на депонији износи 10.260м³.

Отпадне батерије и акумулаторе делимично сакупљају предузећа за промет секундарних сировина и нерегистровани сакупљачи отпада. Део акумулатора и део стакленог амбалажног отпада се сакупља још на извору од стране нерегистрованих сакупљача, те се не може добити тачан податак везан за овај ток отпада. Систем сакупљања рециклабилног отпада почео је да се примењује у пар фабрика где се део отпада рециклира и поново враћа у производњу ("Knauf insulation" д.о.о. и "Власинка" Сурдулица).

Општина Сурдулица је у складу са Законом о управљању отпадом донела Одлуку о приступању одређивања локације за изградњу и рад постројења за складиштење, третман или одлагање грађевинског отпада од рушења објеката на територији општине Сурдулица (постојећа депонија комуналног отпада у Бубавици).

Број становника обухваћених организованим прикупљањем отпада у граду и насељу Бело Поље износи 11.459 становника, док у 11 сеоских насеља где се врши организовано сакупљање смећа покривеност услугама износи 5.817 становника.

Подручје општине Сурдулица укључено је у електроенергетски систем Републике Србије далеководом напонског нивоа 110 kV "Масурица-Бело Поље" и преко трансформаторске станице (ТС) Бело поље стандардног преносног односа 110/35/10 kV. Према подацима Електродистрибуције Србије у ТС су инсталирани трансформатори снаге 31,5+20+2x8 MVA. Показатељи за ТС Бело Поље указују на њену релативно ниску искоришћеност.

На територији Општине налазе се две трансформаторске станице ТС 35/10 kV које напајају постојећи конзум. Предметно подручје се напаја из постројења 110/35 kV у Белом пољу далеководима напонског нивоа 35 kV. Преглед постојећих ТС 35/10 kV дат је у табели.

На територији општине не постоји систем даљинског грејања.

У склопу развоја гасоводног система Републике Србије предвиђена је и гасификација јужног дела и то преко магистралног гасовода Ниш – Лесковац – Врање – Бујановац – Прешево – Северна Македонија.

Образовање

Предшколско васпитање и образовање (ПВО) је доминантно у мандату јединица локалне самоуправе (ЈЛС) док за основно и средње образовање ЈЛС финансира текуће одржавање школа. Предшколско образовање и васпитање у општини Сурдулица обавља предшколска установа „Наша радост“. Обухват деце предшколским образовањем и васпитањем у Сурдулици се постепено повећава. Иако постоје одређене флукуације података ипак се види позитиван тренд, уз благи пад од 2016/17. године.

Обухват деце ПВО у Сурдулици је релативно висок. Поређење трогодишњег просека показује да је обухват јасленог узраста на нивоу просека за подручје Србија-Југ и значајно већи од просека за Пчињску област где Сурдулица припада. Слична је ситуација и са обухватом вртићког узраста. Међутим, када обухват поредимо са националним циљевима зацртаним за 2030. годину, обухват је прилично низак. Што се тиче обхвата ППП-ом он је веома висок, изнад 100%, што може да значи да деца из околних општина похађају ППП у Сурдулици.

Обухват деце ПВО у Сурдулици је релативно висок имајући у виду неразвијеност општине и релативно мали удео расхода за ПВО у укупном буџету општине. Обухват деце јасленог и вртићког узраста је на нивоу просека за подручје Србија-Југ и значајно већи од просека за Пчињску област где Сурдулица припада. Међутим, када обухват поредимо са националним циљевима зацртаним за 2030. годину он је прилично низак, те постоји доста простора за даље унапређење обхвата обзиром да је то у најбољем интересу детета.

Обзиром да не постоји исказана тражња која је већа од постојећих капацитета, у циљу повећања обхвата пре свега је потребно радити на кампањи подизања свести о важности ПВО а у исто време понудити полудневне или друге флексибилне програме којима примарни циљ није чување деце већ васпитно образовна улога ПВО и укључивању деце у друштвену заједницу.

У понуди ПВО доминира класичан целодневни програма али постоји понуда краћег програма не само у случају обавезног полудневног ППП-а већ и за осталу децу (програм до 6 сати дневно).

У Сурдулици постоји 7 матичних основних школа са 9 подручних (издвојених) одељења. То су школе ОШ “Вук Караџић”, ОШ “Пера Мачкатовац”, ОШ “Јован Јовановић Змај”, ОШ “Свети Сава” – Божица, ОШ “Бора Станковић” – Јелашница, ОШ “Иво Лола Рибар” – Клисура, ОШ “Академик Ђорђе Лазаревић” – Власина Округлица. Чак четири школе се налазе у сеоским подручјима. Сва подручна одељења налазе се у сеоским (ванградском) насељима.

Просечан број ученика у матичним основним школама је изузетно низак. Разлог томе је велики број матичних школа у сеоским насељима, што није типично за Србију. Према неким подацима најмање ученика има у чак две основне школе у општини Сурдулица – Иво Лола Рибар у Клисури и Свети Сава у Божици. Просек у подручним школама које се по правилу налазе у ванградским насељима је на нивоу читаве Србије врло низак, тако да је просек од 15,4 ђака (за прва четири разреда) по подручном објекту чак виши од просека за подручје Србија-Југ а посебно за Пчињску област.

У Сурдулици постоје три средње школе: Пољопривредно-шумарска школа “Јосиф Панчић”, Техничка школа “Никола Тесла”, Гимназија “Светозар Марковић”. Стопа одустајања од школовања у средњем образовању је ниска, чак у појединим годинама и негативна, што би могло да значи да се током године уписују или пребацују ђаци из других школа.

Социјална и здравствена заштита

У Србији је највећи део социјалне заштите у надлежности националног нивоа. Међу новчаним давањима најзначајнија су давања усмерена на сиромашне: новчана социјална помоћ (НСП) и дечији додаток (ДД), као и категоријска давања за помоћ и негу другог лица намењена старима и особама са инвалидитетом (додатак и увећани додаток). Од накнада из социјалног осигурања посебан значај имају пензије, које представљају важан извор дохотка домаћинства у Србији. И

најраспрострањеније услуге социјалне заштите, услуге смештаја су у надлежности Републике. Кроз услуге процене и планирања, на права и услуге који се остварују по Закону о социјалној заштити потенцијалне кориснике упућују центри за социјални рад (ЦСР) на локалном нивоу који врше и улогу органа старатељства, а дечији додаток администрирају општинске односно градске службе локалних самоуправа.

Новчану социјалну помоћ је у Сурдулици 2020. године примало 1.480 становника општине Сурдулица. Обухват становништва програмом НСП је врло висок и износи 8,1%. Током последњих десетак година уочљив је тренд снажног пораста броја и удела појединаца који су остваривали право на НСП.

Обухват становништва програмом НСП је знатно виши од просека на подручју Србија-југ (3,5%), па и од просека Пчињске области (6,9%) што је и очекивано имајући у виду да општина Сурдулица спада у четврту групу изразито недовољно развијених јединица локалних самоуправа. На подручју Србија-југ је последњих година присутан тренд смањења броја и удела корисника, док је на подручју Пчињске области благо осцилирао на високом нивоу. Када се јединице локалне самоуправе (ЈЛС) на подручју Србија-југ поређају по висини обухвата од најмање до највеће вредности, ранг Сурдулице је између 89 и 90, од 99 места, што значи да само десетак ЈЛС бележи већи удео корисника НСП.

Крајем 2020. године 1.044 деце и младих је примало дечији додаток, од којих је 141 остваривало право на увећане износе и по повољнијим условима. Обухват деце и младих (0-19) програмом дечијег додатка у Сурдулици је висок, износио је 2020. године 29,1%.

Додатак за помоћ и негу примало је 55 становника Сурдулице, а увећани додаток 109. Током година број корисника додатка се смањивао, док је број корисника увећаног додатка благо порастао.

На смештају је 18 деце из Сурдулице, од којих је највећи број у хранитељским породицама (готово 95%). Стопа деце на смештају је, међутим, изнад просека Србија-југ. У резиденцијалним институцијама је 2020. године још увек и једно деце са сметњама у развоју и са инвалидитетом.

Здравствену заштиту становништву на територији општине Сурдулица пружа Здравствени центар Сурдулица који у свом саставу има две организационе јединице: Дом здравља Сурдулица и Општу болницу Сурдулица.

Сурдулица је за здравство издвојила 16,9 милиона РСД 2020. године. Удео ових расхода у општинском буџету је износио 2,1%. Капацитети здравствене заштите исказани преко броја лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника у Сурдулици су приближно на нивоу просека Србија-југ, осим у области здравствене заштите деце у којој је овај број знатно већи.

Пољопривреда

У погледу земљишног покривача, брдско-планински део општине Сурдулица се састоји углавном од сиромашних типова земљишта, искључиво од силикатно смеђе земљиште, планинске црнице и ранкера, док равничарски део углавном чини гајњаче у оподзољавању, алувијум и делувијум са

доста квалитетним типовима земљишта који дају добар и квалитетан принос гајених култура. Земљиште брдско-планинског дела је већим делом стрмо, са плитким ораничним слојем, изложено сталним дејством ерозије. Спроведене анализе земљишта са аспекта плодности, као и добијени резултати су крајње негативни и, на појединим парцелама, су и забрињавајући. Спроводи се испитивање плодности земљишта на катастарским парцелама у појединим насељима у општини, али то је недовољан број и недовољна је обухваћена површина.

Хидрографија на територији општине је разноврсна, а доминира Власинско језеро (кота прелива 1213 мнв) које је вештачка чеона акумулација хидроенергетског система Власинских ХЕ; дужина обалске линије је 132,5 км, површина је око 16 км², а запремина је 165 милиона м³. Уредбом владе РС из 2006.г. Власинско језеро и његова околина су стављени под заштиту као предео изузетних одлика и утврђени су за заштићено природно добро I категорије тј. од националног значаја. Сурдулица је брдско-планинско подручје, које је испресецано великим бројем речних долина и потока, клисурама река Врле, Власине, Божичке, Топло Долске, Јерме, Доње Романовске, Масуричке, Јелашничке, Биновске, Загужањске, Горњо Козничке, Гарванице и Дубоке долине као и њихових многобројних притока које немају неки шири привредни значај (сем за мини хидроелектране), обзиром да је број становника на овом подручју најмањи и скоро незнатан. У равничарском делу као највеће реке на подручју општине су: Врла река, Масуричка, Романовска, Јелашничка, Загужањска, Горњо Козничка и Божичка река.

Простор општине Сурдулица карактерише изузетан биодиверзитет и аутохтони биосистеми. Богатство биљног покривача представља важан потенцијал за развој подручја општине, листопадне шуме смењују се са четинарским, доминантна биљна врста на овом подручју је буква. Највећи проценат пољопривредних површина су ливаде и пашњаци, па је сходно томе овај крај погодан за развој планинског сточарства и планинске пољопривреде. Најзаступљеније културе су јагодичасто и коштичаво воће. Посебну вредност представља диверзитет лековитог и медоносног биља.

Рељеф подручја општине Сурдулица одликује се великом разноликошћу, која представља значајан потенцијал. Већи део територије општине је брдско-планински али су значајна брежуљкаста узвишења, заравњени и равничарски терени у долинама река. Надморска висина је од 375м (Јелашничка река) до 1876м (Стрешер). Издвајају се: Сурдуличка котлина (375мнв – 525мнв) у западном делу подручја, Власинска висораван (1200мнв – 1300мнв) у средишњем делу, Чемерник (Велики Чемерник, 1638мнв) на северу, Грамада (Вртоп, 1711мнв) на истоку и Варденик (Стрешер, 1876мнв) на југу.

Територија општине захвата 62.825 ха земљишта распоређеног у 39 катастарских општина. Доминирају земљишта IV и VIII бонитетне класе земљишта. Просечни земљишни посед се креће око 3 ха, а величина коришћеног пољопривредног земљишта је око 2,3 ха по газдинству. Присутне су мале и расцепкане парцеле, а код многих парцела пољопривредног земљишта присутан је проблем нерешених имовинских односа. Деведесетих година прошлог века је спроведена комасација на око 350 ха.

Површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 8.973,55 ха, што у односу на целокупну површину пољопривредног земљишта општине од 32.261,65 ха чини 27,81 %.

На основу годишњег Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, општина Сурдулица за 2021.годину планирала је давање у закуп 3.084 ха, односно 34.36% од укупног пољопривредног земљишта у државној својини. Већи део државног земљишта припада

категорији ливада и пашњака. Државно земљиште је значајан ресурс који се данас не користи правилно. То земљиште је потенцијални извор прихода за локалну самоуправу, али се може користити и као важан инструмент за подршку локалним пољопривредницима у повећању и специјализацији производње.

Површине под ливадама и пашњацима заузимају највећу површину са укупно 60,86% оранице и баште 19,77%, воћарске културе заузимају 16,40%, док виногради заузимају само 0,04% од укупно коришћених пољопривредних површина.

Највећи број газдинстава користи мање од 1 хектара пољопривредног земљишта и таквих газдинстава је 1.199, односно 53,43%. Приметно је и значајно учешће пољопривредних газдинстава између 1 и 2 хектара коришћеног пољопривредног земљишта и њих је укупно 605, односно 26,96%.

На територији општине Сурдулица наводњава се укупно 367 хектара, односно само 7,04 % укупно коришћеног пољопривредног земљишта. Од укупно наводњаваних површина наводњава се 243 хектара ораница и башти (66,21 % укупно наводњаваних површина), 91 хектар воћњака (24,80 % укупно наводњаваних површина), 32 хектара ливада и пашњака (8,72 % укупно наводњаваних површина) и 1 хектар винограда. Имајући у виду климатске промене и све топлија лета без падавина, потребно је додатно посветити пажњу наводњавању пољопривредних површина, пре свега кроз набавку опреме и посебно „електрификацију поља“.

Према резултатима Пописа пољопривреде из 2012. године на територији општине Сурдулице евидентирано је 2.261 пољопривредно газдинство, од којих су 1.503 регистрована пољопривредна газдинства.

Највећи број пољопривредних газдинстава има једног до два члана газдинства или стално запосленог који обављају пољопривредну делатност и њих је 67,67% од укупног броја газдинстава. Газдинства са три до четири члана у укупном броју газдинстава учествују са 28,44%, док домаћинства са 5 или 6 чланова имају знатно мање учешће од 3,58%. Пољопривредне активности на породичном газдинству обављају искључиво чланови породице и рођаци док стално запослених у оквиру ове категорије газдинства готово и да нема.

Уколико се посматра управљачка структура газдинстава према старости и полу може се закључити да највише мушкарци старосног доба од 55 и више година управљају газдинством и доносе кључне одлуке и њих је готово 64%. Укупно 78,11 % мушкараца односно само 21,89 % жена управља пољопривредним газдинством.

Што се тиче нивоа њихове обучености из области пољопривредне производње највећи део имају само пољопривредно искуство стечено праксом, док незнатан број има стечено средње и високо стручно образовање из области пољопривреде.

Једно од најделикатнијих питања будућег развоја сектора пољопривреде је изразито неповољна старосна и образовна структура пољопривредне радне снаге. Овај проблем значајан је како са аспекта социјалне структуре руралних средина, тако и у погледу капацитета људских потенцијала за усвајање нових технологија, промену производне структуре и многе друге.

Упоређујући ове податке са градовима и општинама сличних величина из Централне или Јужне Србије, броја становника и пољопривредних газдинстава, могу се извући закључци да су проценти на приближно истом нивоу.

Пољопривредну средњу школу, вишу или факултет из области пољопривреде углавном има између 2,5 и 3,5 % носилаца пољопривредних газдинстава, док је највећи број носилаца газдинстава који имају само пољопривредно искуство стечено праксом.

Воћарство је једна од најпродуктивнијих пољопривредних грана. Захваљујући великом броју воћних врста омогућено је коришћење подручја са веома различитим земљишним и климатским условима, па самим тим и земљишта слабијих физичких, хемијских и других особина.

У структури површина вишегодишњих засада од воћарских култура издвајају се засади малина, вишња, шљива, производња јабуке дуње и крушке одвија се спорадично и то углавном као пратећа култура, а у последње време на мањим површинама јагоде, купина, аронија. Према Попису пољопривреде из 2012.године 2244 газдинстава има 429 ха воћа што указује да је просечна површина под воћем по газдинству око 0.2 хектара.

Од укупних површина под воћњацима плантажни су на 237 хектара, што чини око 55% од укупних површина под свим воћарским културама на територији општине. Како би се подигли нови плантажни засади који знатно доприносе квалитету и квантитету свежег воћа, потребно је у наредном планском периоду предвидети мере које укључују поред техничке и стручне подршке и значајнија улагања у набавку садница, система за наводњавање, подизање система противградне заштите, едукацију воћара и подршку у изградњи погона за складиштење и прераду воћа.

Када је у питању виноградарство званични подаци показују готово занемарљиве површине под виновом лозом. Дискутабилно је и питање зашто је то тако имајући у виду да виноградарски сектор у последњих неколико година показује знаке значајног опоравка после дугог периода стагације и деградације овог сектора.

Према рејонизацији виноградарских географских производних подручја Србије, коју је израдило Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, територија општине Сурдулица налази се у оквиру Врањског рејона.

Сурдуличко виногорје са површином од 4.417 хектара смештено је на северу и представља физички одвојено виногорје – оазу у котлини између реке Јужне Мораве и Сурдулице. Сурдуличко виногорје обухвата делове катастарских општина Владичин Хан, Прекодолце, Житорађа, Загужање, Сурдулица, Доње Романовце, Масурица, Сувојница, Дугојница, Биновце, Декутинце, Грамађе, Јелашница, као и катастарске општине Калабовце и Алакинце.

Познато је да се винова лоза може гајити и на сиромашнијим земљиштима на којима не успевају друге културе, а и држава кроз знатно веће субвенције за подизање засада винове лозе, изградњу објеката и набавку опреме подржава овај сектор. Сурдуличко виногорје, односно постојећи и потенцијални произвођачи грожђа, могу у наредном планском периоду бити предмет посебних мера и подстицаја.

Повољни услови за гајење крупне стоке су у долинама, а брдско-планински предели погодни су за развој овчарства и козарства. Остали видови производње (свињарство, живинарство, тов јунади) заступљени су у мањем обиму. Због негативних промена у пољопривреди и сточарству које су се десиле у протеклом периоду (пад куповне моћи, смањење домаћег и губитак иностраног тржишта, и сл.), породична газдинствима остала су релативно неразвијена, тржишно недовољно усмерена, са традиционалним технологијама, тако да она данас имају више социјални него економски значај. Савремени робни произвођачи се јављају у малом броју и њихов развој је доста успорен.

У Сурдулици је сточарски фонд углавном код приватних одгајивача и то на равничарском подручју и незнатно на брдско-планинским подручјима.

Овчарство је врло неорганизовано, већина произвођача држи 5-10 оваца, неки и мање. Мали је број оних са више од 10 грла. То су углавном домаћинства са мешовитом пољопривредном производњом и малим поседима са уситњеним парцелама.

Иако већи део пчеларења територијано потпада под околне општине где је паша доступнија, у Сурдулици се налази удружење пчелара које посредује у паковању и продаји меда. Добро организовани произвођачи који су у удружењу које са чланством ради на прихватању добре пчеларске праксе, доприносе да се релативно екстензивни систем гајења све више унапређује, а мед стандардизује и пласира и кроз веће извознике и дистрибутере. У пчеларењу су заступљена оба система - и стационарни и селидбени.

Сектор повртарства има ниску производњу, на које треба обратити пажњу и усмерити стратешке мере подршке у наредним годинама. Највећи проблем представља недостатак организованог откупа пољопривредних производа. Ратарење, отежано факторима попут малог и уситњеног поседа, ниског степена коришћења механизације и слабе употребе ђубрива показује пад производње, односно смањење приноса за све ратарске културе.

Сама пољопривредна производња је екстензивна и није тржишно оријентисана, заснована је на застарелој механизацији и технологији. Механизација је у просеку стара око 35 година.

Према подацима последњег пописа пољопривреде из 2012. године на територији општине Сурдулица, има 964 трактора, 13 комбајна, 8 берача кукуруза и 2548 прикључних машина.

Опремљеност пољопривредних газдинстава објектима за складиштење репроматеријала и финализацију пољопривредних производа је ниска. Углавном се користе постојеће „економске зграде“ и помоћни објекти на газдинству.

Опремљеност објеката за смештај стоке је врло неуједначен и зависи од степена специјализације и величине стада. Мали број пољопривредних газдинстава су током последње деценије имала значајне инвестиције у унапређење стандарда, изградњу и проширење постојећих капацитета. Ови објекти су технички добро опремљени и испуњавају захтеве предвиђене стандардима о добробити животиња.

Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију општине Сурдулица утврђене су мере, односно намена и начин коришћења средстава за 2022. годину у укупном износу од 29.500.000,00 динара.

Потенцијални корисници мера подршке су регистрована пољопривредна газдинства са територије општине Сурдулице са активним статусом у складу са Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације, удружења грађана, предузетници и правна лица и центри за едукацију из области пољопривреде која су основана ради пружање саветодавних и других услуга.

Реализација Програма, односно дефинисане мере допринеће: модернизацији производње и јачању производне конкурентности: повећање продуктивности газдинства, смањење производних трошкова; побољшању конкурентности породичних пољопривредних газдинстава; увођењу нових технологија и иновација, и отварање нових тржишних могућности; побољшању квалитета

производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда у области безбедности хране и заштите животне средине; очувању производње традиционалних производа; повезивању сектора пољопривреде и сектора туризма; унапређењу непољопривредних делатности на сеоском подручју; подстицање за искоришћавање напуштених имања повећања доходака и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва.

Посматрајући период од последње 4 године, средства која су реализована на основу Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја варирају од највише 2,95% у 2020. години до најмање 1,89% издвајања за пољопривреду и рурални развој у 2019. години у односу на буџет локалне самоуправе. Наведени подаци показују да су процентуална издвајања за пољопривреду већа од просечних издвајања општина сличних величина и карактеристика, које издвајају за пољопривреду између 1,5 и 2 % од годишњег буџета.

Привреда

Привредна структура општине Сурдулица се значајно променила у протекле две деценије, упоредо са процесима отварања према свету, глобализацијом и приватизацијом. Неке од традиционално важних делатности су очуване, као што је енергетика („ХЕ Власина“); многе су пропале (индустрија обуће, одеће, намештаја); а појавиле су се и нове, које данас у значајној мери представљају окосницу развоја општине. То су пре свега индустрија грађевинских материјала „Кнауф“, фабрика воде „Власинка“, привредно друштво за производњу котлова и грејних тела „ФОС доо“, млекара Величковић и предузеће ЕКО-ПАК.

Предузетничка активност у општини Сурдулица је близу просека Републике и нешто виша од просека Пчињске области. У 2021. години на територији Општине пословало је 894 активних привредних субјеката, од тога 786 предузетничких радњи и 108 привредних друштава. Број предузетничких радњи на 1 000 становника износи 43, што је близу нивоа националног просека, и изнад просека Пчињске области (број предузетничких радњи на 1 000 становника у Републици Србији износи 41, а у Пчињској области 34) . Насупрот томе, активност привредних друштава је исподпросечна: број активних привредних друштава на 1 000 становника је у 2021. износио свега 6, што је значајно ниже од нивоа како Пчињске области (број привредних друштава на 1 000 становника у Пчињској области износи 10), тако и од националног нивоа (у Републици Србији овај показатељ је у 2021. години износио 19).

Број активних привредних субјеката има тенденцију раста у периоду 2018-2022. Ово повећање је резултат константног повећања броја предузетника, док је број привредних друштава осцилирао током посматраног периода.

И поред повећања броја предузетничких радњи, стопа настанка нових радњи у 2021. години је нешто нижа од просека Републике и Пчињске области, и износила је 10.2% . Стопа настанка привредних друштава, која износи 7,4% је, с друге стране, у складу с националним нивоом, и нешто виша од просека Области, захваљујући повећању броја привредних друштава у односу на 2020. годину.

У претходних неколико година број новооснованих предузетничких радњи константно је био виши од броја радњи које су угашене или брисане.

И поред повећања броја предузетничких радњи, стопа настанка нових радњи у 2021. години је нешто нижа од просека Републике и Пчињске области, и износила је 10.2% . Стопа настанка привредних друштава, која износи 7,4% је, с друге стране, у складу с националним нивоом, и нешто виша од просека Области, захваљујући повећању броја привредних друштава у односу на 2020. годину. У претходних неколико година број новооснованих предузетничких радњи константно је био виши од броја радњи које су угашене или брисане.

Може се рећи да је процес приватизације приведен крају, будући да у портфолију некадашње Агенције за приватизацију на дан 01. септембра 2022. више нема предузећа са територије општине Сурдулица. Међутим неколико некадашњих друштвених предузећа сада се налази у поступку стечаја. Треба поменути предузећа „Застава ПЕС“ и „Масурица“, над којима је стечај отворен након неуспешних покушаја приватизације.

Као један од инвестиционих потенцијала Сурдулице треба навести солидну саобраћајну повезаност, пре свега близину друмског и железничког Коридора X, од којих је Сурдулица удаљена мање од 10 км. Најближи гранични прелаз Стрезимировце (са Републиком Бугарском) налази се на територији општине, и од насеља Сурдулица је удаљен око 40 км, а најближи аеродром („Константин Велики“) је на 100 км.

Када је реч о структури према карактеру изградње, доминирају инвестиције у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење капацитета: оне су чиниле близу 2/3 укупних инвестиција реализованих на територији општине Сурдулица у периоду 2017-2020. Значајна су улагања у одржавање постојећих капацитета, са учешћем од око ¼, док су улагања у нове капацитете релативно ниска и присутна тек у 2019. и 2020. години. Посматрано према техничкој структури, набавка и монтажа опреме чине нешто више, а грађевински радови нешто мање од половине укупних инвестиција у посматраном периоду.

Инвестиције на територији општине Сурдулица су претежно усмерене у прерађивачку индустрију. У периоду 2017-2020. у капацитете прерађивачке индустрије уложено је укупно 1,1 милијарди динара, што је чинило близу половине укупних инвестиција реализованих у наведеном периоду, док је око ¼ остварено у оквиру делатности снабдевања електричном енергијом. То значи да је више од 70% инвестиција у посматраном периоду било усмерено у прерађивачку индустрију и енергетику. Инвестиције реализоване у оквиру осталих делатности су мање заступљене. Мала привреда је највећи корисник подстицаја регионалног развоја на територији општине Сурдулица. Према подацима АПР-а, у периоду од 2018. до 2021. године реализовано је укупно 298 милиона динара подстицаја регионалног развоја, од чега је нешто више од 150 милиона, односно половина укупног износа, додељена микро, малим и средњим предузећима и предузетницима.

Највећи број регистрованих запослених који раде на територији општине Сурдулица ангажован је у прерађивачкој индустрији.

Најзначајнији су свакако природни фактори, и то превасходно Власинско језеро и његова околина. Предео изузетних одлика „Власина“ највећим делом представља висораван, и готово у целини се простира на територији општине Сурдулица (96% заштићеног подручја), док незнатни део припада територији општине Црна Трава. I категорија заштите је успостављена 2006. године, а управљачке надлежности су поверене Туристичкој организацији општине Сурдулица. Природне вредности чине тресетишта и посебно пловећа тресетна острва у Власинском језеру, атрактивни пејзажи, једна од најраспрострањенијих зона кристалних шкриљаца у земљи, као и велики биодиверзитет флоре и

фауне, са значајним бројем ретких и ендемичних врста. Посебно су разнолике и бројне птице, по чему ПИО „Власина“ спада у подручја међународног значаја - налази се у оквиру тзв. Емералд мреже Савета Европе, а сврстана је и у важно подручје за птице од стране међународне НВО „Bird Life International“ .

Такође, Власинско језеро спада у међународно значајна влажна (мочварна) подручја, па је уписан као Рамсарско подручје. Потенцијално велики значај може имати и Варденик, једна од планина изнад Власинског језера, над којом је покренут поступак заштите, у циљу успостављања предела изузетних одлика „Варденик – Стрешер“. Планирано је успостављање III степена заштите, у потпуности на територији општине Сурдулица. Вредност овог подручја се огледа у природи очуваној од загађења, израженој биолошкој разноврсности, атрактивној геоморфологији, као и антропогеним факторима који укључују особен стил градитељства, културна обележја и традиционални начин живота.

SWOT анализа

Један од најважнијих корака у изради плана развоја је SWOT анализа, у којој представници заинтересованих страна евидентирању постојеће стање у својој општини у сваком од сектора развоја. SWOT анализа је веома практичан алат, јер омогућава јасно евидентирање унутрашњих фактора развоја општине, тј. снага и слабости, као и спољашњих фактора развоја, тј. шанси и претњи. Дефинисање слабости је од посебног значаја, јер омогућава реализацију следећег корака у изради плана развоја, а то је анализа проблема, тј. постојећег стања у општини у негативном контексту.

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 1. РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Погодан географски положај општине – на граници са Бугарском и Северном Македонијом и близина Коридора X • Добра покривеност целе територије општине просторно планском документацијом (ПП, ПГР, ПДР) • Постојећа индустријска / радна зона у Белом Пољу и на потезу магистралног пута Сурдулица - Алакинце • Општина даје субвенције и подржава рад пољопривредних газдинстава • Активна удружења пољопривредних произвођача – удружење пчелара. 	<ul style="list-style-type: none"> • Општина нема слободних „brownfield“ локација • Велика уситњеност поседа (парцела за пољопривредну производњу) • Недовољно слободних и инфраструктурно опремљених локација у постојећим радним зонама • Општина не субвенционира камату локалним предузетницима и МСП • Потребно је више промовисати општинске развојне потенцијале – пољопривреда, туризам, локације за инвестирање

<ul style="list-style-type: none"> • Значајне површине пољопривредног земљишта на којима је омогућена разноврсна биљна и сточарска производња • Повољни услови за еко и органску пољопривредну производњу • Традиција у пољопривредној производњи • Повољни услови за интензивно сточарство – овце, козе, говеда, свиња, итд. • Повољни услови за гајење јагодичастог воћа • Производи са заштићеним географским пореклом – Власински мед • Чиста животна средина и велике могућности за производњу здраве хране • Повољни природни услови за производњу лековитог и зачинског биља • Добро очувана животна средина као основ еко и руралног туризма • Атрактивни туристички ресурси (ПИО Власина, Стрешер, Чемерник, историјски и споменици културе, манастири, цркве) • Постојање Туристичке организације општине Сурдулица • Велики број потенцијалних излетишта и туристичких локалитета • Велики број регистрованих пољопривредних газдинстава • Могућност развоја викенд туризма • Постојање регионалних институција и регионалних програма (Регионална привредна комора Лесковац и Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа) 	<ul style="list-style-type: none"> • Потребно је додатно унапредити постојећу туристичку сигнализацију и туристичку инфраструктуру • Неповезаност локалних предузетника и МСП сектора са великим системима у општини и региону • Неразвијени прерађивачки капацитети за обраду пољопривредних производа • Непостојање квалитетне и ажурне базе података о предузетницима, пољопривредницима и МСП на територији општине • Недовољно познавање капацитета и потреба ЕУ тржишта • Мали број модерно организованих пољопривредних газдинстава • Преовлађује екстензивна пољопривредна производња • Неорганизован наступ пољопривредних произвођача кроз пољопривредне задруге на тржишту • Мешовита производња у највећем броју газдинстава – мали тржишни вишкови • Постојећи систем за наводњавање у Масуричком пољу није у функцији • Застарелост и висок степен амортизованости средстава механизације и опреме у пољопривреди • Неорганизован откуп пољопривредних производа од произвођача • Неорганизовано снабдевање пољопривредних произвођача средствима за заштиту биља • Нису препознатљиве туристичке, културне и привредне манифестације • Кратак просечан боравак туриста
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Повољни услови за развој ловног и риболовног туризма • Повољни услови за развој планинарског туризма (Власина) • Обележене пешачке стазе на Власини 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољно искоришћени потенцијали ловног, риболовног, верског, излетничког и културно-манифестационог туризма • Неповољна старосна структура у руралним подручјима • Недовољно промовисана и богата гастрономска понуда • Недостатак савремене механизације и адекватне примене агротехничких мера • Неедукованост пољопривредних произвођача – недостатак едукативних програма за пољопривреднике • Недостатак финансијских средстава за потребе искоришћавања расположивих природних ресурса • Недостатак финансијских средстава за осигурање пољопривредних производа од елементарних непогода • Локални пољопривредни произвођачи недовољно посећују сајмове и манифестације • Миграција младих са територије општине у веће привредне центре • Смањење броја домаћинстава која приход остварују искључиво од пољопривреде • Девастирани пашњаци • Туристичке дестинације нису дигитализоване • Неразвијен сеоски и рурални туризам – недовољно категоризованих сеоских домаћинастава • Недовољан број стручних кадрова запослених у туризму • Недовољна мотивисаност и информисаност становништва Власине за бављење руралним туризмом
---	---

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Изузетно велики потенцијал за развој туризма – културно-историјски споменици, рурални туризам, излетнички туризам, верски туризам, ловни туризам, риболовни туризам, здравствени туризам, спортски туризам, транзитни туризам, итд. • Изузетно велики потенцијал за развој пољопривреде (сточарство, лековито биље, воћарство, повртарство и производња меда) и бањски туризам са посебним освртом на експлоатацију термалних вода • Сарадња са земљама у региону – Отворени Балкан (сарадња са Северном Македонијом и Албанијом) • Доступни републички фондови • Средстава ЕУ за рурални развој и развој пољопривреде – ИПАРД • Даља промоција и маркетинг пољопривредних производа производа са територије општине • Нове инвестиције у пољопривреду и рурални развој од стране локалних привредника и предузетника • Близина великих потрошачких центара - Ниш, Врање, итд. • Висока стопа раста тражње хране на ЕУ тржишту • Укрупњавање земљишнихседа, као резултат тржишне економије • Увођење савремених технологија у примарну пољопривредну производњу и прераду пољопривредних производа • Увођење норми и стандарда квалитета у пољопривредној производњи 	<ul style="list-style-type: none"> • Привредно заостајање Републике Србије у односу на земље региона / Европе • Негативна демографска кретања и миграције становништва (село – град). • Изостанак подстицаја и субвенција у пољопривреди због могућег дефицита у републичком и општинском буџету • Могућност привредне рецесије у земљама ЕУ услед последица вируса Ковид 19, рата у Украјини, итд. што нужно доводи до пада потрошње • Рад на црно и сива економија • Слаб прилив капитала и подизања нивоа технолошке опремљености • Неспремност локалне привреде за усвајање нових стандарда у пословању (ИСО, ХАЦЦП) • Одлив радне снаге – одлазак у иностранство због боље плаћених послова • Непостојање извозне стратегије Републике Србије • Увоз робе широке потрошње непровереног квалитета • Недовољно интересовање домаћих и страних инвеститора за инвестиционо и привредно улагање на подручју општине / Републике • Климатске промене • Угрожавање животне средине и девастација одређених простора и локалитета • Непостојање свести о развоју предузетништва у туризму • Непрепознатљивост општине Сурдулица као туристичке дестинације у Србији и региону

<ul style="list-style-type: none"> • Политичка стабилност и сарадња са републичким органима • Макроекономска стабилност • Велика потражња за куповином сеоских газдинстава • Сарадња са привредницима и пољопривредницима из окружења и удруживање на бази кластера • Пораст тражње за сеоским и руралним туризмом • Подстицање развоја органске пољопривредне производње • Размена искуства са развијенијим руралним срединама већих општина и градова • Стимулисање развоја задругарства од стране државе • Стимулисање развоја породичног пољопривредног газдинства од стране државе • Подршка државе развоју диверсикованих области пољопривредне производње (традиционалним занатима и сеоском туризму) • Сузбијање сиве економије • Нове директне инвестиције – домаћи и страни улагачи • Међународни споразуми (ЕУ, ЦЕФТА, итд.) • Боље организовање и удруживање пољопривредника, привредника и предузетника • Развој прерађивачког сектора у пољопривреди • Стварање комерцијалних пољопривредних газдинстава • Извоз пољопривредних производа • Унапређење противградне заштите • Изградња система за наводњавање 	<ul style="list-style-type: none"> • Миграција младих са територије општине у веће привредне центре
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Коришћење обновљивих извора енергије – термална вода, сунце, итд. • Брендирање пољопривредних производа са територије општине – мед, малина, боривница, итд. • Повезивање туристичких дестинација у региону и прекогранична сарадња 	
---	--

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Повољан географски положај општине Сурдулица – близина границе са Бугарском и близина Коридора X • Добра покривеност целе територије општине просторно планском документацијом (ПП, ПГР, ПДР) • Општина има потенцијал за добро водоснабдевање • Већина становништва са територије општине Сурдулица се организовано снабдева пијаћом водом, преко ЈП Водовод или преко сеоских водовода • Разноврстан и сложен диверзитет флоре и фауне • Недирнута природа и природни ресурси • Постојање ЈП Водовод и Туристичке организације Сурдулица • Дobar квалитет локалних и некатегорисаних путева • Адекватно одржавање атарских путева 	<ul style="list-style-type: none"> • Несигурно и непоуздано напајање територије општине електричном енергијом током зимских месеци • Висок ниво загађености вода, ваздуха и земљишта • Није развијен међумесни и градско-приградски превоз који обезбеђује повезаност свих насеља са административним центром • Неуређено градско сметлиште „Бубавица,, • Није успостављен систем селективног сакупљања отпада - пет амбалажа, стакло и папир • Недовољан квалитет мобилне мреже свих оператера на територији општине – рурални део • Недостатак пешачких и бицикличких стаза уз путеве • Јавно осветљење није довољно изграђено у сеоским срединама • Нерационална потрошња воде у сеоској средини

<ul style="list-style-type: none"> • Највећи део територије општине је покривен услугом сакупљања комуналног отпада • Већина јавних објеката и институција је енергетски санирана • Развијен превоз за ђаке са сесоког подручја • Општина има ГИС – дигитализована планска документа и туристичка мапа Сурдулица • Постојање пројекта санације и рекултивације депоније „Бубавица,, у Сурдулица • Постојање локалног плана управљања отпадом за општину Сурдулица • Постојање регионалног плана управљања отпадом (5 општина у Пчињском управном округу) • Вода је доступна током целе године – нема рестрикција воде • Изграђен систем за пречишћавање отпадних вода • Израђен је локални регистар извора загађивача 	<ul style="list-style-type: none"> • Азбестне цеви у водоводној дистрибутивној мрежи • Није израђен катастар дивљих депонија • У већини села отпадне воде се неконтролисано испуштају у површинске и подземне водотокове • Не постоји контрола употребе заштитних средстава у пољопривреди и контрола пољопривредног загађења • Недовољна свест о потреби поштовања прописа о заштити животне средине • Велики број дивљих депонија и сметлишта • Не постоји адекватно организовано сакупљање појединих врста отпада (амбалажни отпад, хемијски отпад, итд.) • Сточна гробља нису формирана • Неискоришћеност постојеће биомасе • Постоји потреба за унапређењем едукативних радионица за пољопривредне произвођаче и предузетнике о заштити животне средине, о третману отпада, о загађењу земљишта и вода, итд. • Недостатак примарне сепарације отпада у домаћинствима • Недовољна информисаност становништва о питањима заштите животне средине и ниска свест становништва о екологији • Спаљивање различитих врста отпада у домаћинствима, нарочито у сеоским срединама • Нерешена комунална инфраструктура на Власини и у сеоским срединама – нема канализације на целој територији • Бесправна градња, посебно на подручју ПИО Власина
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Техничка опремљеност ЈП је неадекватна - мали број возила, застарела опрема, недовољан број контејнера, итд.
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Доступни републички и ЕУ фондови – Миинистарство за јавна улагања, ЕУ фондови и други билатерални фондови и донатори који могу суфинансирати израду пројектно–техничке документације и пројекте реконструкције и изградње инфраструктуре • Доношење нове и усаглашавање постојеће законске регулативе у области заштите животне средине са ЕУ прописима • Доступност и коришћење Републичких и страних фондова за спровођење пројеката у области заштите животне средине • Регионална и прекогранична сарадња – међуопштинско и регионално повезивање и сарадња у области заштите животне средине • Укључивање већег броја људи и институција у процес промоције заштите животне средине • Подстицај фирмама које се баве рециклажом отпада • Јавне акције чишћења појединих локација 	<ul style="list-style-type: none"> • Лоша финансијска и економска ситуација у Републици Србији и недовољно средстава у локалном и републичком буџету за улагање у инфраструктуру • Споро напредовање у приступању ЕУ и могућности коришћења одговарајућих ЕУ фондова • Елементарне непогоде и поплаве • Лимитиране надлежности општине • Финансијска зависност (условљеност) ЈЛС у односу на Републику • Економска и финансијска криза се одражавају на развој инфраструктуре • Нерационално постављање одређених инфраструктурних захтева у малим сеоским срединама • Индустрије које су значајни загађивачи животне средине • Република Србија је високо зависна од увоза фосилних горива/несигурност у снабдевању енергентима • Уништавање и деградација шума • Могући еколошки проблеми (сметлишта, дивље депоније, итд.) • Климатске промене • Неконтролисана употреба хемијских средстава у пољопривреди • Недозвољене активности у ПИО Власина • Бесправна градња, посебно на подручју ПИО Власина

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 3. РАЗВОЈ ДРУШТВЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ И ЈАВНЕ УПРАВЕ

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Врши се редовно ажурирање интернет презентације општине (одлуке, документа, итд.) • Уведен је систем финансијског управљања и контроле (ФУК) • Општина има општински услужни центар • Општинска управа користи софтвере и програме – матичне књиге, ЛПА, ЦЕОП, дечији додатак, борачко-инвалидска заштита, итд. • Општина је увела редовну праксу партиципативног буџетирања и учешће грађана у процесу доношења општинских одлука • Добра наплата пореза на имовину • ЈП Водовод има ажурну базу корисника • Добра опремљеност ИТ опремом (рачунари, штампачи, скенери, итд.) у општинској управи и установама • Запослени у општинској управи, СКЦ и НВО сектору поседују довољно капацитета за припрему и спровођење пројеката из ЕУ и других фондова • Добра сарадња општинског руководства и општинске управе са локланим НВО • Постојање Библиотеке и Сурдуличког Културног центра у општини Сурдулица • Модерно опремљена Библиотека и СКЦ • Постојање програма културе од републичког значаја: Власинско лето, Ноћ музеја, 800 година аутокефалности СПЦ, регионална 	<ul style="list-style-type: none"> • Није извршена промена кућних адреса у сарадњи са РГЗ • Недовољан број запослених у општинској управи, ЈП и установама • Материјал за седнице скупштине општине припрема се у штампаном облику, а поједим одборницима се шаље и у електронском облику • Немогућност израде пројектно-техичке документације за реконструкцију појединих јавних објеката због нерешених правно-имовинских односа • Недовољна буџетска средства за организовање богатијег културног живота у општини • Делимично напуштени домови културе у сеоским насељима • Неискоришћеност капацитета у појединим јавним објектима за развој културе, спорта и образовања • Потребна је адаптација једног броја сеоских домована културе, као и рад на већој заинтересованости руралног становништва за програме културе у селима – Масурица, Божица, Клисура, Власина, итд. • Предшколска установа није енергетски реконструисана и сређена • Недостатак спортских објеката и терена на територији општине – отворено - затворени базен, итд. • Непостојање адекватних спортских реквизита у складу са нормативима за школски спорт

<p>смотре рецитала, САПС смотре аматерских позоришта Србије, итд.</p> <ul style="list-style-type: none"> • У појединим селима (месним заједницама) постоје Домови културе који по потреби могу бити мултифункционални • Школе у Сурдулици су реконструисане и сређене (поједине основне школе, гимназија „Светозар Марковић,, и Пољопривредно шумарска школа „Јосиф Панчић,,) • У селима Јелашница, Алакинце, Сувојница, Власина, итд. извршена је делимична адаптација / реконструкција основних школа • Постојање Дома здравља и Центра за социјални рад • Добра сарадња са НВО које су оспособљене да пружају услуге социјалне заштите – помоћ у кући и лични пратилац • Редовно се ажурира база корисника права и услуга социјалне заштите • Општина финансијски помаже активности у области социјалне заштите • Искуство у изради и имплементацији пројеката у области социјалне заштите • Добра сарадња Центра за социјални рад са Домом здравља и Црвеним крстом • Активан Црвени крст • Покривеност читаве територије општине здравственом заштитом • Квалитетна и ефикасна здравствена заштита у складу са тренутним могућностима • Адекватна подршка локалне самоуправе здравственој заштити становништва 	<ul style="list-style-type: none"> • Школски објекти у селима су у лошем стању и потребно их је реконструисати – село Клисура • Велика миграција становништва, одлазак младих образованих кадрова • Неадекватна (стара) амбулантна возила за транспорт пацијената • Растући број старог становништва којима је потребно пружити социјалне и здравствене услуге, пре свега у сеоском подручју • Нису инсталиране безбедносне камере у истуреним одељењима у школама у селима • Недовољна укљученост приватног сектора у финансирање рада спортских, хуманитарних и омладинских организација • Мали капацитети постојећих удружења за припрему и спровођење пројеката • Недовољна укљученост младих у локалних НВО организација • Недостатак просторних, техничких и финансијских средстава у области бриге о младима – омладински клуб и/или омладински центар • Неопремљеност и недостатак савремених наставних средстава у основним и средњим школама • Нефункционални поједини објекти у комплексу здравственог центра и другим јавним установама – прилази за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом • Значајан број деце и особа са сметњама у развоју и инвалидитетом и недостатак њихове интеграције у друштвени живот локалне заједнице • Непостојање уређеног простора за организовано окупљање и активности
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Велико искуство и стручност запослених у области здравствене заштите • Добра опремљеност потребном медицинском опремом • Добро је организован превоз ученика у складу са распоредом почетка и заршетка наставе у основним школама • Значајно културно-историјско наслеђе и традиција • Задовољавајуће пројектне активности предшколске установе, у основним и средњим школама у оквиру ЕУ фондова • Постоји систем предшколског, основног и средњошколског образовања • Задовољавајући квалитет наставе у школама • Континуиран и успешан рад са младим талентима школског узраста • Редовно се промовишу успеси ученика • Коришћење постојећих савремених информационих технологија у школама у свакодневном раду • Подршка локалне самоуправе развоју спорта у смислу подршке раду и финансирању спортским организацијама, систему школског спорта, као и подршке системом стипендирања • Млади и талентовани спортисти • Добра сарадња полицијске станице Сурдулица са општинском управом, Центром за социјални рад и образовним установама • Полиција у школама и у близини школа обавља патролну и позорничку делатност 	<p>деце и особа са сметњама у развоју и инвалидитетом</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостатак стручног кадра за рад са децом и особама са сметњама у развоју и инвалидитетом – дефектолози, социјални радници, психолози, педагози, логопеди, итд. • Нису инсталиране безбедносне камере у Центру за културу, Центру за социјални рад, Библиотеци и Туристичкој организацији, итд. • Мали капацитет у постојећем Дому за старе и пензионере
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Поштовање радног времена рада угоститељских објеката у сарадњи са комуналном инспекцијом • Добра сарадња полицијске станице и школа на постављању саобраћајне сигнализације у близини школа • Инсталиране безбедносне камере у предшколској установи, и већини основних и средњих школа • У 6 села постоји припремни предшколски програм • У селима Масурица, Јелашница, Биновце, Бело Поље постоји обухват деце млађе од 6 година • Мотивисани грађани за превентивне прегледе – добар одзив грађана • Развијен сектор ОЦД у општини • Општина годишње финансира рад постојећих ОЦД • Постојање безбедносних камера у градском парку • Дом за старе и пензионере (регионални значај) • Добра сарадња Ромских удружења са образованим институцијама 	
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Наставак развоја Е-управе • Већа партиципација грађана и привреде у процесу доношења општинских одлука • Оријентисаност државе ка реформи и модернизацији локалне самоуправе • Могућност регионалне сарадње и повезивање са другим локалним самоуправама • Сарадња са цивилним сектором у припреми и реализацији предлога пројеката 	<ul style="list-style-type: none"> • Ниска стопа рађања (наталитет) и висока стопа смртности (морталитет) на територији општине и Републике Србије • Одлив образовног кадра у веће средине (Ниш, Београд) и у иностранство • Даља централизација и јачање положаја Републике у односу на ЈЛС • Лоша социо-економска ситуација у Републици Србији • Недовољна трансферна средства за пренете надлежности – здравство, образовање, социјална заштита, итд.

<ul style="list-style-type: none"> • Коришћење доступних фондова за реформу администрације, за развој управе и за едукацију кадрова • Наставак процеса придруживања ЕУ и преговора са ЕУ о испуњењу поглавља • Доступни републички фондови • Доступни ЕУ фондови и програми • Развој регионалне и међународне сарадње • Сарадња Дома здравља, представника месних заједница и невладиних организација у организацији превентивних прегледа • Прилагођавање ОЦД стандардима ЕУ ради повлачења средстава из фондова ЕУ • Израда неопходних стратешких докумената и програма развоја • Пројекти за сарадњу са медијима: телевизија, радио, друштвене мреже • Промовисање и боља искоришћеност богатог културно - историјског наслеђа и савремене и ликовне - примењене уметности 	<ul style="list-style-type: none"> • Лош економски положај просветних, социјалних, радника у култури и здравствених радника и службеника у општинској управи, јавним предузећима и установама (утиче на рад и мотивисаност за рад) • Велики број једночланих/двочланих старачких домаћинстава на селу • Економска криза – рестриктиван буџет здравства и буџет за социјалну заштиту • Недовољан број запослених у здравству, социјалној заштити, образовању, општинској управи, јавним предузећима и установама због недовољних финансијских средстава • Старо становништво – старење популације • Велики број пензионера са најнижим примањима, који су на ивици сиромаштва • Одлив стручних кадрова (иностранство, пензија, веће средине итд.) • Системска и законска решења у просвети, здравству, социјалној заштити и у области локалне управе на која општина не може да утиче • Мали финансијски, кадровски и материјални капацитети појединих ОЦД • Велика миграција становништва, одлазак младих образованих кадрова • Растући број старог становништва којима је потребно пружити социјалне и здравствене услуге, пре свега у сеоском подручју
---	---

ВИЗИЈА ОПШТИНЕ

СУРДУЛИЦА 2033. ГОДИНЕ

Општина Сурдулица је лидер регионалног одрживог развоја, општина са повољним пословним окружењем и туристичка оаза на југу Србије која поседује и богату понуду ловног, риболовног, рекреативног и планинског туризма који је везан за природна богатства Власине и Власинског језера.

Општина Сурдулица је локална заједница са очуваном животном средином која плански користи своје природне ресурсе у складу са принципима одрживог развоја, националним и ЕУ стандардима.

Општина Сурдулица је уређена и просперитетна општина која пружа квалитетно образовање, услуге социјалне и здравствене заштите свим својим грађанима.

Општина Сурдулица је локална заједница у којој су развијени културни и спортски садржаји за све генерације.

ПРЕГЛЕД ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА И МЕРА ОПШТИНЕ СУРДУЛИЦА

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 1. РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ

До краја 2033.године припремити сву неопходну просторно-планску и пројектно-техничку документацију за развој и опремање радних и индустријских зона, унапредити сарадњу са локалном пословном заједницом, поспешити постојећу пољопривредну производњу и обогатити и развити локалну туристичку понуду

Допринос Циљевима одржвог развоја УН –Агенда 2030

Циљ 2. Свет без глади

Подциљ: 2.3 До 2030. године удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, посебно жена, староседилачких народа, породичних пољопривредника, сточара и рибара, укључујући сигуран и једнак приступ земљи, другим производним ресурсима и улагањима, знањем, финансијским услугама, тржишта и могућности додавања вредности и запошљавања.

Подциљ: 2.4 До 2030. године обезбедити одрживе системе производње хране и применити еластичне пољопривредне праксе које повећавају продуктивност и производњу, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и другим катастрофама и прогресивно побољшавају земљу и квалитет земљишта.

Циљ 8. Достојанствени рад и економски раст

Подциљ: 8.2 Постићи веће нивое економске продуктивности кроз диверзификацију, технолошку надоградњу и иновације, укључујући фокусирање на секторе високе додане вредности и радно интензивне секторе.

Подциљ: 8.3 Промовисати развојно оријентисану политику која подржава продуктивне активности, достојно отварање нових радних места, предузетништво, креативност и иновације и подстиче формализацију и раст микро, малих и средњих предузећа, укључујући приступ финансијским услугама.

Подциљ: 8.5 До 2030. године постићи потпуно и продуктивно запослење и пристојан рад за све жене и мушкарце, укључујући младе и особе са инвалидитетом, и једнаку плату за рад једнаке вредности.

Подциљ: 8.9 До 2030. године осмислити и спровести политике за промоцију одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе.

Циљ 9. Индустрија, иновације и инфраструктура

Подциљ: 9.1 Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, за подршку економском развоју и људском благостању, са фокусом на приступачан и једнак приступ за све.

Развојни правац 1 – Развој привреде	
Приоритетни циљ	Мере за остварење приоритетног циља
<p>1.1. Развој повољног пословног окружења у Сурдулици</p>	<p>Мера 1.1.1. Израда просторно - планске документације у циљу стварања услова за привлачење домаћих и страних инвеститора</p> <p>Мера 1.1.2. Инфраструктурно уређење и опремање радних / индустријских зона на територији општине Сурдулица</p> <p>Мера 1.1.3. Подршка привредним субјектима при конкурсима за доступна финансијска средства кроз едукацију и информисање (општина Сурдулица, републичка и страна донаторска средства)</p> <p>Мера 1.1.4. Подстицање удруживања предузетника и привредника са територије општине Сурдулица</p> <p>Мера 1.1.5. Промоција општине Сурдулица у циљу привлачења домаћих и страних инвеститора (инвестициона брошура, промотивни филм, 3Д модел будуће радне зоне, итд.)</p> <p>Мера 1.1.6. Финансијски подстицаји за развој предузетништва и микро предузећа</p>
<p>1.2. Стварање услова за одрживи развој пољопривреде у Сурдулици</p>	<p>Мера 1.2.1. Подстицање удруживања и задругарства и пласмана пољопривредних производа са територије општине Сурдулица</p> <p>Мера 1.2.2. Реконструкција постојеће и изградња нове комуналне инфраструктуре намењене развоју пољопривреде</p> <p>Мера 1.2.3. Стручне и тематске едукације за локалне пољопривредне произвођаче и подршка код конкурсима за доступна републичка и страна донаторска финансијска средства</p> <p>Мера 1.2.4. Финансијски подстицаји за унапређење и развој пољопривреде</p>
<p>1.3. Стварање услова за одрживи развој туризма у Сурдулици</p>	<p>Мера 1.3.1. Израда просторно - планске документације намењене развоју руралног туризма</p> <p>Мера 1.3.2. Реконструкција постојеће и изградња нове инфраструктуре намењене развоју руралног туризма</p>

	<p>Мера 1.3.3. Финансијски подстицаји за развој руралног туризма</p> <p>Мера 1.3.4. Стручне и тематске едукације за локалне пружаоце услуга у сектору туризма и подршка код конкурисања за доступна републичка и страна донаторска средства</p> <p>Мера 1.3.5. Информисање и едукација туриста и посетилаца о значају очувања животне средине</p> <p>Мера 1.3.6. Маркетинг и промоција општинских туристичких потенцијала (промотивни филмови, промотивне брошуре, интернет портали и друштвене мреже, итд.)</p>
--	--

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1. РАЗВОЈ ПОВОЉНОГ ПОСЛОВНОГ ОКРУЖЕЊА У СУРДУЛИЦИ

До краја 2033.године инфраструктурно су опремљене радне / индустријске зоне, редовно се помаже локална пословна заједница, припремљени су промотивни материјали општине Сурдулица и општина је промовисана на домаћим и међународним инвестиционим сајмовима и инвестиционим манифестацијама	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
	1.1.1. Број новоотворених предузетничких радњи и МСП	894	1162 (+30%)
1.1.2. Удео нових парцела које су инфраструктурно опремљене за привлачење нових инвеститора	0	10	

МЕРЕ:

Мера 1.1.1.: Израда просторно - планске документације у циљу стварања услова за привлачење домаћих и страних инвеститора

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се израде неопходне просторно – планске документације као предуслова за реконструкцију постојеће и изградњу нове комуналне инфраструктуре и комуналних објеката у постојећим радним / индустријским зонама. У складу са Законом о планирању и изградњи у периоду од 2023. до 2033.године потребно је припремити и усвојити нову просторну – планску документацију, и то: просторни план, генерални урбанистички план, планове детаљне регулације, урбанистичке пројекте, итд. како би се створили предуслови за даљи развој радних / индустријских зона Алакинце, Масурица и Бело Поље. Потребно је и сагледати могућност оснивања Слободне царинске зоне због близине Бугарске и Северне Македоније, како би се локалним предузетницима и привредницима омогућило повољније пословање, створили услови за извоз производа са територије општине Сурдулица, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство привреде, Развојна агенција Србије (РАС), Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.1.2. Инфраструктурно уређење и опремање радних / индустријских зона на територији општине Сурдулица

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на израду неопходне пројектно техничке – документације намењене комуналном опремању радних / индустријских зона (инфраструктура и комунални објекти) и на инфраструктурно опремање локација - Алакинце, Масурица и Бело Поље. Пројектно - техничка документација и инфраструктурни радови односиће се на комунално опремање и уређење радних зона и то: вода, фекална канализација, саобраћајнице, атмосферска канализација, електроенергетска инфраструктура (грејање, гас, струја), јавно осветљење, итд.).

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 3 600 000 000 РСД (30.000.000 ЕУР).

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство привреде, Развојна агенција Србије (РАС)

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.1.3. Подршка привредним субјектима при конкурисању за доступна финансијска средства кроз едукацију и информисање (општина Сурдулица, републичка и страна донаторска средства)

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на организацију и спровођење обука, семинара, тренинга и округлих столова за локалне предузетнике и привреднике са територије општине Сурдулица, како би се информисали о финансијским средствима, бесповратним грантовима, кредитима, итд. које дају надлежна републичка министарства и агенције и страни донатори и међународне организације. Обуке, семинаре, тренинге и округле столове потребно је организовати на тросмесечном нивоу сваке године у складу са расписаним јавним позивима и конкурсима. Општинска управа Сурдулица у сарадњи са партнерима ће поред информисања предузетника и привредника, пружити и техничку и стручну помоћ и подршку приликом попуњавања захтева и предлога пројеката.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство привреде, Развојна агенција Србије (РАС), Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.1.4. Подстицање удруживања предузетника и привредника са територије општине Сурдулица

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на стручну, техничку и финансијску подршку оснивању нових удружења и асоцијација привредника у Сурдулици и подршка постојећим удружењима и асоцијацијама, како би се организовали, удружили и како би се ојачали њихови капацитети. Потребно је планирати заједничке и индивидуалне састанке са локалном пословном заједницом у циљу дефинисања заједничких интереса, заједничких потенцијала и потреба, и да се у складу са тим оснују нова или подрже постојећа удружења и асоцијације.

Тип мере: Подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Постојећа удружења и асоцијација привредника, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, Регионална привредна комора Лесковац, итд.

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.1.5. Промоција општине Сурдулица у циљу привлачења домаћих и страних инвеститора (инвестициона брошура, промотивни филм, 3Д модел будуће радне зоне, итд.)

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на припрему маркетиншких материјала за привлачење домаћих и страних инвеститора (инвестициона брошура, промотивни филм, 3Д модел будуће радне зоне, итд.).

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Развојна агенција Србије (РАС), Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа,

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.1.6. Финансијски подстицаји за развој предузетништва и микро предузећа**Опис:**

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на директну финансијску и нефинансијску подршку сектору микро предузећа и предузетника на територији општине Сурдулица, субвенционисањем камате на инвестиционе кредите, кроз директна давања за набавку опреме, изградњу објеката, реконструкцију објеката, набавку основних средстава, за обртна средства, итд. Кроз ову меру и активности посебно је потребно сагледати незапослене, теже запошљиве и угрожене категорије становништва.

Тип мере: Подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 600.000.000 РСД (5.000.000 ЕУР).

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство привреде, Развојна агенција Србије (РАС),

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године повећана је продуктивност и приходи у пољопривреди	1.2.1. Број пољопривредних газдинстава која користе општинске мере подршке и подстицаје	50	80

МЕРЕ:**Мера 1.2.1. Подстицање удруживања и задругарства и пласмана пољопривредних производа са територије општине Сурдулица****Опис:**

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на подршку локалним пољопривредним произвођачима да се удруже и то кроз формирање удружења / асоцијација и кроз задруге. Општинска управа Сурдулица ће у сарадњи са партнерским институцијама и удружењима организовати и спровести обуке, семинаре и округле столове како би се локални пољопривредни произвођачи информисали о могућностима за удруживање, о процедурама за оснивање удружења / асоцијација и задруга, о потенцијалним изворима финансирања, итд. Општинска управа Сурдулица ће поред формирања нових, помоћи и постојећа удружења / асоцијације и задруге и изградњу фабрике за паковање Власинског меда у Калабовцу.

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на идентификацији пољопривредних производа са територије општине Сурдулица који се могу брендирати и промовисати у циљу

продаје у земљи и иностранству. У сарадњи са удружењима пољопривредних произвођача и индивидуалним пољопривредним произвођачима потребно је издвојити производе који се могу брендирати и промовисати, као нпр. млечни производи, производи од меса, одређене врсте воћа, одређене врсте поврћа, одређене врсте производа од брашна, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 110.000.000 РСД .

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа, постојећа удружења / асоцијације пољопривредних произвођача и задруге

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.2.2. Реконструкција постојеће и изградња нове комуналне инфраструктуре намењене развоју пољопривреде

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на пројектовање и изградњу нове комуналне инфраструктуре и на реконструкцију постојеће комуналне инфраструктуре намењене развоју пољопривреде и то: системи за наводњавање, атарски путеви, електрификација поља, артешки бунари, итд. Потребно је израдити неопходну пројектно техничку документацију, решити правно имовинске односе, а затим и реконструисати / изградити потребну инфраструктуру.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 120 000 000 РСД (10.000.000 ЕУР).

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.2.3. Стручне и тематске едукације за локалне пољопривредне произвођаче и подршка код конкурисања за доступна републичка и страна донаторска финансијска средства

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на припрему, организацију и спровођење обука, семинара и саветовања са локалним пољопривредним произвођачима, удружењима и задругама у циљу континуиране обуке и информисања о доступним републичким и страним донаторским средствима.

Општинска управа Сурдулица ће у сарадњи са партнерским институцијама и удружењима пружити и стручну и техничку помоћ и подршку приликом конкурисања локалних пољопривредних произвођача, удружења и задруга - попуњавање апликација, припрема буџета, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна и инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.2.4. Финансијски подстицаји за унапређење и развој пољопривреде

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на директну финансијску и нефинансијску подршку локалним пољопривредним произвођачима, удружењима /асоцијацијама и задругама на територији општине Сурдулица, субвенционисањем камате на инвестиционе кредите, кроз директна давања за набавку опреме, изградњу објеката, реконструкцију објеката, набавку пољопривредне механизације, за плаћање одређених услуга, итд.

Тип мере: Подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 250.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства,

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године унапредити локалну туристичку понуду и унапредити услове за развој туризма	1.3.1. Број лежајева у смештајним објектима на територији општине	418	2000
	1.3.2. Број регистрованих субјеката у туризму	20	50
	1.3.3 Број ноћења на годишњем нивоу	15.290	100.000
	1.3.5 Процент учешћа страних гостију у укупном броју корисника услуге смештаја на годишњем нивоу	6,5%	20%

МЕРЕ:

Мера 1.3.1. Израда просторно - планске документације намењене развоју руралног туризма
Опис: Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се израде неопходне просторно – планске документације као предуслова за реконструкцију постојеће и изградњу нове комуналне инфраструктуре и комуналних објеката у циљу развоја туризма. У складу са Законом о планирању и изградњи у периоду од 2023. до 2033.године потребно је припремити и усвојити нову просторну – планску документацију, и то: просторни план, генерални урбанистички план, планове детаљне регулације, урбанистичке пројекте, итд. како би се створили предуслови за даљи развој локација и локалитета за развој туризма, изградњу неопходне инфраструктуре, итд.
Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)
Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000 РСД
Могући извори финансирања: Општински буџет
Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове
Други учесници у спровођењу: Министарство туризма и омладине, Туристичка организација општине Сурдулица
Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.3.2. Реконструкција постојеће и изградња нове инфраструктуре намењене развоју руралног туризма

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на израду неопходне пројектно техничке – документације намењене комуналном опремању туристичких локалитета (инфраструктура и комунални објекти) и на инфраструктурно опремање локалитета.

Изградња бицикличких стаза

Уређење одморишта и излетишта

Изградња и обезбеђивање додатних инфо пултова за информације и прихват туриста

Реконструкција и адаптација напуштених објеката у оквиру сеоских средина у сврху туризма, нпр. напуштене школе, ловачки домови и домови културе могу да се адаптирају у смештајне капацитете за посебне намене туризма

Туристичка сигнализација

Видиковци, чеке и осматрачнице

Пројектовање и изградња гондоле на потезу Сурдулица – Власинско језеро

Пројектовање и изградња скијашке стазе са пратећом инфраструктуром на Власини

Пројектовање и изградња отворено / затвореног базена на Власини

Изградња тематског етно - парка „Зоне град,, на Власини

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 3.600.000.000 РСД (30.000.000 ЕУР) .

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Министарство туризма и омладине, Туристичка организација општине Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.3.3. Финансијски подстицаји за развој руралног туризма (опремање смештајних објеката, реконструкција и адаптација смештајних објеката, изградња, итд.).

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на директну финансијску и нефинансијску подршку сектору туризма, тј, категоризованим домаћинствима која пружају услугу хране и смештаја на територији општине Сурдулица и то за субвенционисањем камате на инвестиционе кредите, кроз директна давања за набавку опреме, изградњу објеката, реконструкцију објеката, набавку намештаја и опреме за смештајне објекте, за изградњу и опремање објеката за развој ловног и риболовног туризма, итд.

Тип мере: Подстицајна

Процена потребних финансијских средстава: 250.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство туризма и омладине, Туристичка организација општине Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.3.4. Стручне и тематске едукације за локалне пружаоце услуга у сектору туризма и подршка код конкурисања за доступна републичка и страна донаторска средства

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на припрему, организацију и спровођење обука, семинара и саветовања са локалним пружаоцима услуга у сеоском / руралном туризму, али и за запослене у туризму у циљу подизања капацитета, стицања нових знања, упознавања са најбољим примерима праксе из региона по питању туризма, туристичке понуде, промоције, маркетинга, итд.

Кроз ову меру треба планирати и активности посете сајмовима туризма у земљи и иностранству, али и стручне и тематске едукације и подршка код конкурисања за доступна републичка и страна донаторска финансијска средства за унапређење и јачање туристичке понуде.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Други учесници у спровођењу: Министарство туризма и омладине, Туристичка организација општине Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.3.5. Информисање и едукација туриста и посетилаца о значају очувања животне средине

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу редовне активности које су усмерене на информисање и едукацију већих група туриста – организоване посете ђака, ловаца, риболоваца, планинара, излетника, итд. о процедурама и правилима понашања у ПИО Власина, о заштити животне средине, о третману отпада у природи и на излетиштима, о паљењу ватре, о флори и фауни на територији општине Сурдулица, о заштићеним врстама на територији општине Сурдулица, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000 РСД .

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Туристичка организација општине Сурдулица

Други учесници у спровођењу: Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 1.3.6. Маркетинг и промоција општинских туристичких потенцијала (промотивни филмови, промотивне брошуре, интернет портали и друштвене мреже, итд.)

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на маркетинг и промоцију туристичких локалитета / туристичких потенцијала општине Сурдулица – ПИО Власина, Стрешер, Чемерник, историјски и споменици културе, манастири, цркве, културно историјски споменици, природне лепоте (излетишта), ловни и риболовни локалитети, итд. Са тим у вези потребно је осмислити, дизајнирати и припремити промотивне филмове, промотивне брошуре, интернет портали, промотивне активности на друштвеним мрежама, итд.)

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД.

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Туристичка организација општине Сурдулица

Други учесници у спровођењу: Општинска управа Сурдулица / Одељење за финансије и привреду

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

До краја 2033.године припремити сву неопходну просторно-планску и пројектно-техничку документацију у циљу реконструкције постојеће и изградње нове инфраструктуре из области управљања отпадом, канализационе, водоводне, водопривредне и саобраћајне инфраструктуре, енергетске ефикасности, и спровести обуке деце, грађана, привредника и пољопривредника о заштити животне средине

Допринос Циљевима одрживог развоја УН–Агенда 2030

Циљ 6. Чиста вода и санитарни услови

Подциљ 6.1. До 2030. године постићи универзални и једнак приступ безбедној и приступачној пијаћој води за све.

Подциљ 6.2. До 2030. године постићи приступ одговарајућим и правичним санитарним и хигијенским условима за све, окончати отворену дефекацију, а посебно пажњу обратити на потребе жена и девојака и осталих угрожених особа.

Подциљ 6.3. До 2030. године побољшати квалитет воде смањењем загађења, елиминисујући одлагање и минимизирање испуштања опасних хемикалија и материјала, преполовити удео необрађених отпадних вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу воде

Подциљ 6.5. До 2030. године применити интегрисано управљање водним ресурсима на свим нивоима, укључујући прекограничну сарадњу.

Циљ 7. Доступна обновљива енергија

Подциљ: 7.3. До 2030. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности.

Циљ 11. Одрживи градови и заједнице

Подциљ 11.3 До 2030. године побољшати инклузивну и одрживу урбанизацију и способност за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама.

Циљ 12. Одговорна потрошња и производња

Подциљ 12.2. До 2030. године постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса.

Подциљ 12.5. До 2030. године знатно смањити стварање отпада превенцијом, смањењем, рециклирањем и поновном употребом.

Циљ 13. Акција за климу

Подциљ:13.2. Интегрисати мере климатских промена у националне политике, стратегије и планирање.

Подциљ:13.3. Побољшање образовања, подизања свести и људских и институционалних капацитета за ублажавање климатских промена, прилагођавање, смањење утицаја и рано упозоравање.

Развојни правац 2 – Развој инфраструктуре и очување животне средине	
Приоритетни циљ	Мере за остварење приоритетног циља
2.1. Успостављање функционалног система за управљање комуналним отпадом у Сурдулици	<p>Мера 2.1.1. Израда просторно – планске документације у вези са управљањем комуналним и осталим отпадом</p> <p>Мера 2.1.2. Изградња комуналне инфраструктуре у вези са управљањем комуналним и осталим отпадом</p> <p>Мера 2.1.3. Увођење примарне селекције отпада и за грађане и за привреду</p> <p>Мера 2.1.4: Подизање свести и информисање грађана о управљању отпадом и важности очувања животне средине</p> <p>Мера 2.1.5. Реализација пројеката санације, затварања и рекултивације дивљих депонија</p> <p>Мера 2.1.6. Набавка одговарајуће опреме за подизање ефективности, ефикасности и економичности система за управљање отпадом (камиони, контејнери, итд.)</p>
2.2. Успостављање функционалног система за управљање отпадним водама у Сурдулици	<p>Мера 2.2.1. Реконструкција постојеће и изградња нове канализационе мреже на територији општине Сурдулица</p> <p>Мера 2.2.2. Реконструкција и проширење постојеће и изградња нове атмосферске канализације</p> <p>Мера 2.2.3. Изградња нових и реконструкција постојећих постројења за пречишћавање отпадних вода</p> <p>Мера 2.2.4. Успостављање Гео-информационог система (ГИС) у општини Сурдулица</p>
2.3. Успостављање функционалног система за водоснабдевање у Сурдулици	<p>Мера 2.3.1. Реконструкција постојеће и изградња нове водоводне мреже, изворишта и фабрике воде (израда пројектно техничке – документације и инфраструктурни радови)</p> <p>Мера 2.3.2. Уређење водотокова који угрожавају систем снабдевања пијаћом водом услед плављења</p>

<p>2.4. Уређење саобраћајне инфраструктуре у Сурдулици</p>	<p>Мера 2.4.1. Израда планске документације за потребе реконструкције постојеће и изградњу нове саобраћајне инфраструктуре</p> <p>Мера 2.4.2. Реконструкција постојеће и изградња нове саобраћајне инфраструктуре</p> <p>Мера 2.4.3. Постављање вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације у близини школа</p> <p>Мера 2.4.4: Уређење паркиралишта у Сурдулици</p>
<p>2.5. Унапређење енергетске ефикасности јавних установа и приватних објеката у Сурдулици</p>	<p>Мера 2.5.1. Реконструкција и адаптација јавних објеката и установа</p> <p>Мера 2.5.2. Субвенционисање грађана за прелазак на чистије видове енергије</p> <p>Мера 2.5.3. Субвенционисање грађана за побољшање енергетске ефикасности породичних кућа и стамбених зграда</p> <p>Мера 2.5.4. Успостављање мониторинга ваздуха на целој територији општине Сурдулица</p> <p>Мера 2.5.5. Информативно-едукативне кампање за грађане и привреднике о енергетској ефикасности и заштити животне средине</p>
<p>2.6. Унапређење осталих комуналних услуга на целој територији општине Сурдулица</p>	<p>Мера 2.6.1. Уређење градског и сеоских гробаља</p> <p>Мера 2.6.2. Унапређење функционисања и рада градске пијаце</p>

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1. УСПОСТАВЉАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
<p>До краја 2033. године успостављен је функционалан и у потпуности одржив систем управљања отпадом и извршена је рекултивација 50% девастираног земљишта</p>	<p>2.1.1. Процент санираних и рекултивисаних одлагалишта отпада</p>	<p>30%</p>	<p>70%</p>
	<p>2.1.2. Процент становништва који врши сепарацију отпада</p>	<p>0%</p>	<p>70%</p>

	2.1.3. Процент едуковане деце из предшколских установа, основних и средњих школа о заштити животне средине	50%	100%
	2.1.4. Процент пољопривредних произвођача који су похађали предавања и радионице о заштити животне средине	20%	100%

МЕРЕ:

Мера 2.1.1. Израда просторно – планске документације у вези са управљањем комуналним и осталим отпадом

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на стварање предуслова за одрживо управљање комуналним и осталим отпадом на целој територији општине Сурдулица. Основни предуслов је израда потребне просторно – планске документације, а под просторно планском документацијом подразумева се израда просторно – планске документацију у складу са Законом о планирању и изградњи, и то: просторног плана, генералног урбанистичког плана, планова детаљне регулације, урбанистичких пројеката, итд. Постојећим просторним планом општине постојећа депонија „Бубавица,, треба да се користи као трансфер станица и рециклажно двориште.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.1.2. Изградња комуналне инфраструктуре у вези са управљањем комуналним и осталим отпадом

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на управљање комуналним и осталим отпадом и то пре свега на обезбеђење земљишта за рециклажно двориште и за рециклажна острва,

израда техничке документације за изградњу рециклажног дворишта и рециклажних острва, изградња рециклажног дворишта и рециклажних острва. Реализацијом ове мере обезбеђује се доступност услуге одношења смећа у руралним срединама на територији општине. Резултат примене ове мере је сузбијање стварања сметлишта и дивљих депонија у незагађеним руралним подручјима, очување животне средине и стварање предуслова за развој туризма (руралног туризма, еко-туризма и др.).

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000 ЕУР (360.000.000 РСД)

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.1.3. Увођење примарне селекције отпада и за грађане и за привреду

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на увођење обавезе примарне селекције отпада како за грађане, тако и за привреду кроз набавку одговарајућих контејнера, канти, посуда и кеса за сепарацију и одвајање отпада, кроз едукацију и кампању за селекцију отпада и заштиту животне средине. У оквиру ове мере домаћинствима и привредницима ће бити обезбеђена потребна амбалажа за одлагања рециклабилног отпада.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 800.000 ЕУР (96.000.000 РСД)

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.1.4. Подизање свести и информисање грађана о управљању отпадом и важности очувања животне средине

Опис:

У оквиру ове мере спровешће се едукација и информисање грађана о начину примарне селекције комуналног отпада са циљем смањења трошкова комуналних услуга и о могућностима правилног одлагања отпада. Такође,

биће припремљене едукативне радионице и округли столови у циљу подизања нивоа знања и еколошке свести становништва о потреби и начинима очувања животне средине кроз обуке и семинаре за предшколце, децу из основних и средњих школа, пољопривредне произвођаче, привреднике, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Средњорочно (3-5 година)

Мера 2.1.5. Реализација пројекта санације, затварања и рекултивације дивљих депонија

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на припремне активности и санацију и рекултивацију дивљих депонија на целој територији општине. Мера подразумева чишћење и санацију дивљих депонија синхронизовано са проширењем обухвата одвожења отпада у сеоским месним заједницама. Планиране активности: чишћење и одвожење отпада – уклањање дивљих депонија, санација и рекултивација земљишта, уређење простора и садња одговарајућег дрвећа, појачан надзор инспекцијских служби у циљу спречавања поновног формирања дивљих депонија.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 400.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.1.6. Набавка одговарајуће опреме за подизање ефективности, ефикасности и економичности система за управљање отпадом (камиони, контејнери, итд.)

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на набавку одговарајуће опреме и возила за Јавно комунално предузеће Водовод Сурдулица у циљу подизања ефективности, ефикасности и економичности система за управљање отпадом. Кроз ову меру потребно је припремити предмере и предрачуне

и техничке спецификације за напавку контејнера и канти за одлагање отпада и набавку одговарајућих возила и друге опреме (камиони смећари, трактори, теренска возила, камиони, итд.)

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 200.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Средњорочно (3-5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2. УСПОСТАВЉАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДНИМ ВОДАМА У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године 50% домаћинства у Сурдулици је прикључено на фекалну канализациону мрежу	2.2.1. Процент домаћинства прикључених на канализациону мрежу	85%	100%
	2.2.2. Број километара изграђене фекалне и атмосферске канализације	74	155

МЕРЕ:

Мера 2.2.1. Реконструкција постојеће и изградња нове канализационе мреже на територији општине Сурдулица

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојеће и изградњу нове фекалне канализационе мреже на територији општине (урбано и рурално подручје). У оквиру ове мере предвиђена је израда неопходне пројектно техничке документације и реконструкција постојеће и изградња нове фекалне канализационе мреже у складу са приоритетима и финансијским могућностима општине Сурдулица.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.2.2. Реконструкција и проширење постојеће и изградња нове атмосферске канализације

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојеће и изградњу нове атмосферске канализационе мреже на територији општине (урбано и рурално подручје). У оквиру ове мере предвиђена је израда неопходне пројектно техничке документације и реконструкција постојеће и изградња нове атмосферске канализационе мреже у складу са приоритетима и финансијским могућностима општине Сурдулица. Ова мера подразумева активности одвајања кишне од фекалне канализације и представља предуслов за изградњу ППОВ, како прикупљене атмосферске падавине не би додатно оптерећивале ППОВ.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.2.3. Изградња нових и реконструкција постојећих постројења за пречишћавање отпадних вода

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојеће и изградњу новог постројења за пречишћавање отпадних вода, уз претходну израду потребне пројектно – техничке документације. Ово је једна од кључних мера, зато што је здрава и очувана животна средина приоритет општинског руководства општине Сурдулица. У оквиру ове мере спровешће се реконструкција постојећег и изградња новог постројења за пречишћавање отпадних вода, проширење канализационе мреже, одвајање кишне и фекалне канализације. Планирано ППОВ треба да третира комуналне воде из градског подручја и

индустријске отпадне воде са територије општине. Тренутно постојећи систем за пречишћавање отпадних вода на Власини не функционише (потребно је да се изграде два нова постројења за пречишћавање отпадних вода), систем за пречишћавање отпадних вода у селу Алакинце ради и функционише, али треба да се реконструише, а у селима Округлица, Биновце и Јелашница потребно је да се реше правно имовински односи и да се изради пројектно техничка документација.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 450.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.2.4. Успостављање Гео-информационог система (ГИС) у општини Сурдулица

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на набавку софтвера за ГИС, набавку ИТ и друге опреме, снимање и дигитализацију подземне и надземне комуналне инфраструктуре, оптичко повезивање општинске управе са јавним предузећима и установама, снимање и дигитализацију јавних и приватних објеката, тренинг и едукацију запослених у општинској управи, јавним предузећима и установама и ажурирање база података, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица, Туристичка организација општине Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.3. УСПОСТАВЉАЊЕ ФУНКЦИОНАЛНОГ СИСТЕМА ЗА ВОДОСНАБДЕВАЊЕ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године обезбеђена је чиста и здрава пијаћа вода за све становнике општине	2.5.1. Процент домаћинства прикључених на јавну водоводну мрежу	90%	100%
	2.5.2. Број километара реконструисане и изграђене нове водоводне мреже	105	145

МЕРЕ:

Мера 2.3.1. Реконструкција постојеће и изградња нове водоводне мреже, изворишта и фабрике воде

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојеће и изградњу нове примарне и секундарне водоводне мреже на целој територији општине (урбано и рурално подручје). Основни циљ је реконструкција постојеће дотрајале мреже (замена азбестцементних цеви) како би се смањили губици на водоводној мрежи и реконструкција водоводне мреже у оквиру реконструкције комплетне инфраструктуре на јавној површини, ради замене старих инсталација и дислоцирања мреже из зоне саобраћајнице ради лакшег одржавања. Такође је предвиђена изградња нове водоводне мреже, нових изворишта и фабрике за прераду воде у складу са потребама и финансијским могућностима општине Сурдулица. Пре самих грађевинских радова на терену, потребно је припремити одговарајућу пројектно – техничку документацију. Реализацијом ове мере извршиће се модернизација инсталација, елиминисати удео азбестцементних цеви унутар инсталација водоводне мреже и повећати капацитет постојеће водовдне мреже.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 ЕУР (1.200.000.000 РСД)

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.3.2. Уређење водотокова који угрожавају систем снабдевања пијаћом водом услед плављења

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на уређење постојећих водотокова (реке и речице) које су у надлежности општине Сурдулица, тј. бујичних потока, а све циљу превенције и уредног водоснабдевања становништва и привреде.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Јавно предузеће Водовод, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.4. УРЕЂЕЊЕ САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године изграђена је нова и реконструисана постојећа саобраћајна инфраструктура	2.4.1. Километар реконструисане саобраћајне инфраструктуре	70 км	100 км
	2.4.2. Километар изграђене саобраћајне инфраструктуре	202 км	300 км

МЕРЕ:**Мера 2.4.1. Израда планске документације за потребе реконструкције постојеће и изградњу нове саобраћајне инфраструктуре****Опис:**

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на стварање предуслова за реконструкцију постојеће и изградњу нове саобраћајне инфраструктуре на целој територији општине Сурдулица. Основни предуслов је израда потребне просторно – планске документације, а под просторно планском документацијом подразумева се израда просторно – планске документацију у складу са Законом о планирању и изградњи, и то: планова детаљне регулације, урбанистичких пројеката, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: /

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.4.2. Реконструкција постојеће и изградња нове саобраћајне инфраструктуре

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојећих и изградњу нових улица, саобраћајница, мостова. Пре саме изградње и реконструкције саобраћајне инфраструктуре, потребно је израдити неопходну пројектно техничку документацију.

Током реконструкција улица потребно је планирати и постављање уређаја за аутоматску детекцију саобраћајних прекршаја и то на следећим улицама / раскрсницама:

1. Раскрсница ул. Српских владара и Југословенска
2. Раскрсница ул. Вука Караџића и Васе Смајевића
3. Раскрсница ул. Југословенска и Дринске дивизије
4. Ул. Сурдуличких мученика бр. 114

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 600.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: Министарство унутрашњих послова

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.4.3. Постављање вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације у близини школа

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на стварање предуслова за безбедност деце и омладине у саобраћају кроз постављање вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације како у самој Сурдулици, тако и у другим насељеним местима.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: /

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.4.4. Уређење паркиралишта у Сурдулици

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију постојећих и изградњу нових паркиралишта у Сурдулици, а потребно је размотрити и оправданост изградње јавне гараже.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 400.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: /

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.5. УНАПРЕЂЕЊЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ЈАВНИХ УСТАНОВА И ПРИВАТНИХ ОБЈЕКТА У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године применити мере енергетске ефикасности у свим јавним установама, а делимично и у приватним објектима	2.5.1. Број јавних институција и објеката који су енергетски санирани	30	60
	2.5.2. Број приватних објеката (приватне куће и станови) које су енергетски саниране кроз субвенције	3	30

МЕРЕ:

Мера 2.5.1. Реконструкција и адаптација јавних објеката и установа
Опис: Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на реконструкцију јавних установа и институција, у циљу повећања енергетске ефикасности (замена столарије, фасаде, крова), као и на инсталацију и коришћење обновљивих извора енергије и енергетски ефикасне опреме у јавним предузећима, установама и институцијама. Пре самог извођења радова, потребно је израдити неопходну пројектно техничку документацију и предмер и редрачун радова.
Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга) Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000.000 РСД Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд). Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове Други учесници у спровођењу: ЈП и установе Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.5.2. Субвенционисање грађана за прелазак на чистије видове енергије

Опис:

Мера подразумева израду програма и пројеката субвенционисања грађана (приватне куће и стамбене зграде) за замену фосилних горива, увођење димњака са стандардом у домаћинствима и активности које су усмерене на финансијску подршку грађанима који су заинтересовани да у својим домаћинствима замене пећи на угаљ, мазут и дрва, и како би користили исплативије енергенте и енергенте који мање загађују животну средину. Грађанима ће бити омогућено да под повољним условима набаве пећи на пелет, топлотне пумпе, соларне панеле, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: /

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.5.3. Субвенционисање грађана за побољшање енергетске ефикасности породичних кућа и стамбених зграда

Опис:

Мера подразумева израду програма и пројеката субвенционисања грађана (приватне куће и стамбене зграде) за замену столарије и постављање термоизолационих фасада у циљу побољшања енергетске ефикасности индивидуалних објеката за становање / стамбених зграда и смањења коришћених енергената. Овом мером би се значајно побољшао квалитет ваздуха, стамбени објекти би се енергетски заштитили и дошло би до значајне уштеде енергије и енергената.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 40.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: /

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.5.4. Успостављање мониторинга ваздуха на целој територији општине Сурдулица

Опис:

У оквиру ове мере спровешће се активности које се тичу мониторинга загађења ваздуха на целој територији општине Сурдулице, континуирано и по потреби. Поред мерења и мониторинга, биће набављена и инсталирана аутоматска станица за мерење квалитета ваздуха, затим ће биће израђен Акциони план заштите ваздуха, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 6.000.000 РСД (50.000 ЕУР).

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: ЈП и установе

Период спровођења: Средњорочно (3-5 година)

Мера 2.5.5. Информативно-едукативне кампање за грађане и привреднике о енергетској ефикасности и заштити животне средине

Опис:

У оквиру ове мере спровешће се едукација и информисање грађана и привредника о енергетској ефикасности, о уштеди енергената, о начину примарне селекције комуналног отпада са циљем смањења трошкова комуналних услуга и о могућностима правилног одлагања отпада. Такође, биће припремљене едукативне радионице и округли столови у циљу подизања нивоа знања и еколошке свести становништва о потреби и начинима очувања животне средине кроз обуке и семинаре за предшколце, децу из основних и средњих школа, пољопривредне произвођаче, привреднике, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Други учесници у спровођењу: ЈП и установе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.6. УНАПРЕЂЕЊЕ ОСТАЛИХ КОМУНАЛНИХ УСЛУГА НА ЦЕЛОЈ ТЕРИТОРИЈИ
ОПШТИНЕ СУРДУЛИЦА**

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године унапредити услугу одржавања градског и сеоских гробаља и унапредити функционисање и рад градске пијаце	2.6.1. Број нових парцела које су уређене за потребе сахрањивања	50	80
	2.6.2. Број нових тезги на пијаци	100	200

МЕРЕ:

Мера 2.6.1. Уређење градског и сеоских гробаља
Опис: У оквиру ове мере спровешће се активности које се тичу прибављања новог земљишта (2 или 3 хектара) како би се проширило постојеће градско гробље и инфраструктурно уређење парцела. Такође кроз ову меру спровешће се и активности: 1. Уређење старог Сурдуличког гробља и 2. Преузимање и уређење сеоских гробаља.
Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга) Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД Могући извори финансирања: Општински буџет Одговорност за спровођење (носилац мере): ЈП Водовод Други учесници у спровођењу: Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 2.6.2. Унапређење функционисања и рада градске пијаце
Опис: У оквиру ове мере спровешће се активности које се тичу изградње нове градске пијаце, са новим тезгама, са посебним простором за продају млечних производа – сир, млеко, млечни производи, итд. и са изградњом подземне гараже са 60 паркинг места. Град је обезбедио локацију за изградњу пијаце, а припремљена је и пројектно техничка документација.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 300.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): ЈП Водовод

Други учесници у спровођењу: Општинска управа Сурдулица / Одељење за урбанизам, стамбено-комуналне, грађевинске и имовинско правне послове

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ 3. РАЗВОЈ ДРУШТВЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ И ЈАВНЕ УПРАВЕ

До краја 2033. године унапредити социјалне услуге и здравствену заштиту, побољшати културну понуду општине и квалитет образовања, али и унапредити квалитет услуга за грађане и привреду.

Допринос Циљевима одржвог развоја УН–Агенда 2030

Циљ 1. Свет без сиромаштва

Подциљ 1.3. Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући и најугроженије и до краја 2030. године обухватити значајан број сиромашних и рањивих.

Циљ 3. Добро здравље

Подциљ 3.4. До 2030. године смањити за трећину преурађене смртности од незаразних болести превенцијом и лечењем и промовисањем менталног здравља и благостања.

Подциљ 3.5. Јачање превенције и лечења злоупотребе опојних супстанци, укључујући злоупотребу опојних дрога и штетну употребу алкохола.

Циљ 4. Квалитетно образовање

Подциљ 4.2. До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаки имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би били спремни за основно образовање.

Подциљ 4.4. До 2030. године значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне вештине, за запошљавање, пристојне послове и предузетништво.

Циљ 16: Мир, правда и снажне институције

Подциљ: 16.5. Знатно умањити корупцију и примање мита у свим њиховим облицима

Подциљ: 16.6. Развити ефикасне, одговорне и транспарентне институције на свим нивоима

Подциљ: 16.7. Осигурати одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно одлучивање на свим нивоима

Развојни правац 3 – Развој друштвених делатности и јавне управе	
Приоритетни циљ	Мере за остварење приоритетног циља
3.1. Повећање обухвата деце у предшколском васпитању и образовању у Сурдулици	<p>Мера 3.1.1. Реконструкција и адаптација предшколских објеката</p> <p>Мера 3.1.2. Унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре у оквиру предшколских установа</p> <p>Мера 3.1.3. Осавремењивање наставе у предшколској установи куповином нових играчака, учила и научно – наставних средстава</p> <p>Мера 3.1.4. Развој и унапређење људских ресурса</p> <p>Мера 3.1.5. Инсталација безбедносних камера у предшколским установама</p>
3.2. Побољшање услова рада и боравка у објектима основних и средњих школа у Сурдулици	<p>Мера 3.2.1. Реконструкција и адаптација школских објеката</p> <p>Мера 3.2.2. Унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре у основним и средњим школама</p> <p>Мера 3.2.3. Осавремењивање наставе у основним и средњим школама куповином нових учила и научно – наставних средстава и спортских реквизита</p> <p>Мера 3.2.4. Развој и унапређење људских ресурса у основним и средњим школама</p> <p>Мера 3.2.5. Инсталација безбедносних камера у основним и средњим школама</p>
3.3. Очување и заштита културно-историјског наслеђа и промоција савремене уметности у Сурдулици	<p>Мера 3.3.1. Реконструкција и адаптација културно историјских споменика, јавних културних објеката, верских објеката и старих и ретких књига</p> <p>Мера 3.3.2. Промоција општинских културно – историјских и савремених манифестација и догађаја</p> <p>Мера 3.3.3. Организовање културно-забавних догађаја у сеоским срединама</p>
3.4. Унапређење квалитета социјалне заштите у Сурдулици	<p>Мера 3.4.1. Утврђивање потреба локалног становништва за услугама социјалне заштите и дефинисање приоритета као и изградња социјалних станова и унапређење услова рада у Центру за социјални рад</p>

	Мера 3.4.2. Побољшање квалитета постојећих и увођење нових услуга у складу са потребама локалног становништва
3.5. Стварање услова за унапређење квалитета примарне здравствене заштите у Сурдулици	<p>Мера 3.5.1. Реконструкција и адаптација сеоских амбуланти на територији општине Сурдулица</p> <p>Мера 3.5.2. Опремање Опште болнице, Дома здравља и сеоских амбуланти кроз куповину неопходне опреме</p> <p>Мера 3.5.3. Превентивни здравствени прегледи становништва на територији општине Сурдулица</p>
3.6. Унапређење квалитета локалних јавних услуга за грађане и пословну заједницу у Сурдулици	<p>Мера 3.6.1. Техничко опремање општинске управе, јавних предузећа и установа информатичком опремом – рачунари, штампачи, скенери, сервери, итд.</p> <p>Мера 3.6.2. Успостављање система континуираног усавршавања и професионализације кадрова у општинској управи јавним предузећима и установама</p> <p>Мера 3.6.3. Модернизација пружања услуга грађанима и привреди кроз нове електронске услуге</p> <p>Мера 3.6.4. Редовно укључивање грађана и привреде у процес доношења општинских одлука</p>

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1. ПОВЕЋАЊЕ ОБУХВАТА ДЕЦЕ У ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године је унапређен квалитет и доступност предшколског образовања свој деци на територији општине	3.3.1. Процент деце 1 до 5.5. година која су обухваћена предшколским васпитно-образовним радом	55%	70%
	3.3.2. Процент реконструисаних и адаптираних предшколских објеката	30%	100%

Мера 3.1.1. Реконструкција и адаптација предшколских објеката

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење система образовања у Сурдулици кроз реконструкцију, адаптацију и опремање постојећих предшколских објеката. Активности које ће бити спроведене усмерене су на израду пројектно техничке – документације за реконструкцију и адаптацију предшколских објеката, а након израде пројектно-техничке документације, у складу са финансијским могућностима и потребама, извршиће се и реконструкција, адаптација и опремање постојећих предшколских објеката.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 80.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, Предшколска установа „Наша радост”, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.1.2. Унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре у оквиру предшколских установа

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре за децу предшколског узраста. Спортски терени и игралишта за децу биће пројектовани и изграђени у оквиру предшколских установа.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, Предшколска установа „Наша радост”, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.1.3. Осавремењивање наставе у предшколској установи куповином нових играчака, учила и научно – наставних средстава

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење система предшколског образовања у Сурдулици кроз набавку нових учила и научно – наставних средстава и спортских реквизита – играчака за децу, рачунара, штампача, скенера, паметних табли, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, Предшколска установа „Наша радост“, Сурдулица

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.1.4. Развој и унапређење људских ресурса

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на едукацију и обуке запослених у предшколској установи „Наша радост“, Сурдулица. Обуке ће бити организоване и спроведене у Сурдулици или у Београду, а спровешће их сертификовани предавачи. Кроз спровођење обука запослени у предшколској установи „Наша радост“ Сурдулица ће стећи нова сазнања о раду са децом, педагошком раду, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, Предшколска установа „Наша радост“ Сурдулица

Период спровођења: Средњорочно (3-5 година)

Мера 3.1.5. Инсталација безбедносних камера у предшколским установама

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на пројектовање, набавку и инсталацију безбедносних камера у предшколској установи „Наша радост“ Сурдулица. У складу са финансијским

могућностим и потребама биће инсталиране безбедоносне камере како у просторијама ПУ Наша радост у Сурдулици, тако и у околним насељима (селима).

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, Предшколска установа „Наша радост“, Сурдулица

Период спровођења: Средњорочно (3-5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2. ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА РАДА И БОРАВКА У ОБЈЕКТИМА ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године је унапређен квалитет основног образовања на територији општине	3.2.1. Удео реконструисаних и адаптираних школа	30	100
	3.2.3. Удео опремљених школских кабинета и лабораторија	ИТ Кабинета 90 Лабораторија 10	100

Мера 3.2.1. Реконструкција и адаптација школских објеката

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење система образовања у Сурдулици кроз реконструкцију, адаптацију и опремање постојећих школских објеката (основне и средње школе). Активности које ће бити спроведене усмерене су на израду пројектно техничке – документације за реконструкцију и адаптацију школских објеката, а након израде пројектно-техничке документације, у складу са финансијским могућностима и потребама, извршиће се и реконструкција, адаптација и опремање постојећих школских објеката.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 300.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације,

итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, основне и средње школе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.2.2. Унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре у основним и средњим школама

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење постојеће и развој нове спортске инфраструктуре за децу која похађају осмогодишњу и средњу школу. Спортски терени и игралишта за децу биће пројектована и изграђена у оквиру школа – терени за фудбал, кошакру, одбојку, рукомет, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 200.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, основне и средње школе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.2.3. Осавремењивање наставе у основним и средњим школама куповином нових учила и научно – наставних средстава и спортских реквизита

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на унапређење система у соновним и средњим школама у Сурдулици кроз набавку нових учила и научно – наставних средстава и спортских реквизита – рачунара, штампача, скенера, паметних табли, опреме за школске лабораторије, спортске реквизите и спортску опрему, итд.итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 80.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, основне и средње школе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.2.4. Развој и унапређење људских ресурса у основним и средњим школама

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на едукацију и обуке запослених у основним и средњим школама као и за обуке и мере за спречавање раног напуштања школовања. Обуке ће бити организоване и спроведене у Сурдулици или Београду, а спровешће их сертификовани предавачи. Кроз спровођење обука запослени у основним и средњим школама ће стећи нова сазнања о раду са децом, педагошком раду, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, основне и средње школе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.2.5. Инсталација безбедносних камера у основним и средњим школама

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на пројектовање, набавку и инсталацију безбедносних камера у основним и средњим школама. У складу са финансијским могућностим и потребама биће инсталиране безбедносне камере како у просторијама у основних и средњих школа у Сурдулици и у истуреним одељењима на сеоском подручју.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство просвете, основне и средње школе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.3. ОЧУВАЊЕ И ЗАШТИТА КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА И
ПРОМОЦИЈА САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ У СУРДУЛИЦИ**

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године заштитљено је локално културно наслеђе и створена је богатија културна понуда општине	3.3.1. Број фестивала и манифестација (и програма /СКЦ биоскоп, позориште, изложбе, семинари, конференције, стална поставка експоната, школске приредбе ... САПС, ноћ музеја, дечија недеља ... верски и државни празници	50	100

МЕРЕ:

Мера 3.3.1. Реконструкција и адаптација културно историјских споменика, јавних културних објеката, верских објеката и старих и ретких књига

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на израду пројектно – техничке документације за санацију, конзервацију и рестаурацију споменика културе, верских објеката, јавних споменика и заштита старих и ретких књига на територији општине Сурдулица, као предуслова за почетак грађевинских радова и конзерваторских радова. У питању је и пројектно-техничка документација за санацију, конзервацију и рестаурацију јавних објеката и зграда у којима се обавља делатност културе. Такође је потребно спровести активности које су усмерене на грађевинске радове и санацију, конзервацију и рестаурацију споменика културе и јавних споменика - Спомен костурница у Сурдулици, зграда Техничке школе, зграда Специјалне болнице за плућне болести, верски објекти, заштита старе и ретке грађе Библиотеке и адаптација објекта о програмски сектор СКЦ

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 25.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство културе, Сурдулички културни центар, Библиотека “Радоје Домановић”, СУБНОР општине Сурдулица, УДРУЖЕЊА, Месне заједнице

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.3.2. Промоција општинских културно – историјских и савремених манифестација и догађаја

Опис:

Кроз спровођење ове мере потребно је да се спроведу активности које су усмерене на промоцију културно – историјских споменика, манифестација и догађаја општине Сурдулица - Власинско лето, Ноћ музеја, 800 година аутокефалности СПЦ, регионална смотра рецитала, регионална смотра аматерских позоришта Србије, итд. Такође, потребно је посебно промовисати и савремену уметност и то: ликовну уметност, књижевност, вајарство, итд. Са тим у вези потребно је осмислити, дизајнирати и припремити промотивне филмове, промотивне брошуре, интернет портале, промотивне активности на друштвеним мрежама, итд. а све у циљу промоције културе, културно – историјских споменика, манифестација и савремене уметности на територији општине Сурдулица од стране Библиотеке, СКЦ, Удружења, Месне заједнице. Кроз спровођење ове мере потребно је промовисати и регионалне и међународне манифестације и догађаје.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 45.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство културе, Сурдулички културни центар, Библиотека “Радоје Домановић”

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.3.3. Организовање културно-забавних догађаја у сеоским срединама

Опис:

Културни живот је за становнике општине Сурдулица од изузетног је значаја, због чега се њене културно-уметничке вредности веома цене. Сваке године велики број манифестација и фестивала се редовно одржава. Њена разнолика понуда укључује садржаје за различите заинтересоване стране, чиме Сурдулица, негујући своју традицију, привлачи мноштво посетиоца, учесника програма и гостију. Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се програма и концепта, диверзитета који ће повећати доступност културно-уметничких догађаја у самој Сурдулици и руралним срединама, организовање за све друштвене групе и категорије становништва (деца, млади, старији), итд. Посебно треба обратити пажњу на села Сувојница, Алакинце и Јелашница у којима је могуће отварање огранка библиотеке у реконструисаним домовима културе као позоришног аматерског дечијег ансамбла и Атељеа за све/ занатске радионице и фолклорни ансамбли – наступи на тему КОЛО итд. Такође је потребно планирати набавку библио буса и опреме која би била у КУЛТУРНИМ ЦЕНТРИМА лоцирана/стафелаји, изложбени експонати, занатске радионице, ормари, изложбене витрине итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 45.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство културе, Сурдулички културни центар, Библиотека “Радоје Домановић”

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.4. УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године значајно је унапређен квалитет живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових социјалних услуга	3.4.1. Број услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС које је увела и финансира локална самоуправа	5	20
	3.4.2. Процент / удео корисника услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	0%	50%

МЕРЕ:

Мера 3.4.1. Утврђивање потреба локалног становништва за услугама социјалне заштите и дефинисање приоритета као и изградња социјалних станова и унапређење услова рада у Центру за социјални рад

Опис:

Пројекти (активности) који су планирани да се спроведу у периоду до 2033. године односе се на активности које су усмерене на утврђивање потреба локалног становништва за услугама социјалне заштите и дефинисање приоритета. Наиме, потребно је спровести детаљна истраживања о социјалним потребама становника како у Сурдулици, тако и у сеоским срединама. Мера подразумева анализу постојећих ресурса везаних за област социјалне заштите, као и анализу потреба за социјалним услугама, а све у циљу идентификације и избора приоритетних праваца, циљева, мера, као и њихових носилаца када је у питању развој социјалне заштите. Планирано је доношење нових одлука о социјалној заштити, локалне стратегије социјалне заштите, као и сета правних аката који дефинишу процедуре и стандарде везане за област социјалне заштите и изградњу социјалних станова. На овај начин ће се обезбедити основ за доношење у спровођење квалитетних одлука и реализацију одговарајућих инвестиција и пројеката у области социјалне заштите. Унапређење услова рада се односи на: континуиране обуке и усавршавање стручних радника, реконструкцију објекта и набавку 2 возила.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга) и Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: 435.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство за рад, борацка и социјална питања, Центар за социјални рад Сурдулица, локална удружења грађана, итд.

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.4.2. Побољшање квалитета постојећих и увођење нових услуга у складу са потребама локалног становништва

Опис:

Након утврђивање потреба локалног становништва за услугама социјалне заштите и дефинисања приоритета, Центар за социјални рад Сурдулица ће у партнерству са Општинском управом Сурдулица, у партнерству са локалним и регионалним удружењима грађана и партнерству са Министарством за рад, борацка и социјална питања успоставити нове услуге са све социјално угрожене категорије становништва као то су - помоћ у кући, лични пратилац, персонални асистент, итд. Такође, унапредиће се пружање постојећих социјалних услуга, кроз повећање броја корисника, кроз јачање капацитета запослених у Центру за социјални рад Сурдулица, итд. Кроз ову меру потребно је појачати сарадњу са удружењем грађана „Наша Сурдулица за све“ које већ сарађује са Центром за социјални рад Сурдулица и успоставити сарадњу са другим удружењима грађана.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга) и Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: 150.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство за рад, борацка и социјална питања, Центар за социјални рад Сурдулица, локална удружења грађана, итд.

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

**ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.5. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ПРИМАРНЕ
ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У СУРДУЛИЦИ**

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033. године значајно је унапређен квалитет живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових здравствених услуга	3.5.1. Број превентивних прегледа деце, жена и старијих особа	24.200	30.000
	3.5.2. Процент здравствених установа које су реконструисане и опремљене	5%	100%

МЕРЕ:

Мера 3.5.1. Реконструкција и адаптација сеоских амбуланти на територији општине Сурдулица
<p>Опис: Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на реконструкцију и адаптацију здравствених станица – сеоских амбуланти на територији општине Сурдулица, кроз израду потребне пројектно-техничке документације као предуслова за почетак грађевинских радова. Након израде пројектно-техничке документације, потребно је извршити реконструкцију и адаптацију сеоских амбуланти, а све у складу са приоритетима и у складу са финансијским могућностима. Реконструкција и адаптација сеоских амбуланти утицаће на побољшање квалитета здравствених услуга у руралним подручјима на територији општине Сурдулица. Инвестиција ће бити финансирана из општинског буџета општине Сурдулица - Фонд за здравствену заштиту.</p>
<p>Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)</p> <p>Процена потребних финансијских средстава: 200.000.000 РСД</p> <p>Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).</p> <p>Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе</p> <p>Други учесници у спровођењу: Министарство здравља, Општа болница, Дом здравља</p> <p>Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)</p>

Мера 3.5.2. Опремање Опште болнице, Дома здравља и сеоских амбуланти кроз куповину неопходне опреме
<p>Опис: Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на припрему техничких спецификација, расписивање и спровођење процедуре јавних набавки и набавку неопходне здравствене опреме</p>

и неопходних возила - теренско возило, амбулантно возило и неопходна медицинска опрема (МР, ултразвучни апарати (4), ЕКАГ; ЕЕГ). Инвестиција ће бити финансирана из општинског буџета општине Сурдулица - Фонд за здравствену заштиту.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, донација од стране републичких министарстава, пројекти међународне, регионалне и прекограничне сарадње (ЕУ, билатерални донатори, међународне организације, итд).

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство здравља, Општа болница, Дом здравља

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.5.3. Превентивни здравствени прегледи становништва на територији општине Сурдулица

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на припрему, организацију и спровођење превентивних здравствених прегледа становништва на територији општине Сурдулица. У сарадњи са месним заједницама и општинском управом биће организовани припреми састанци, како би се припремила свака појединачна активност, а биће организовани превентивни здравствени прегледи за поједине групе становништва – стари, жене, деца, итд. Превентивни здравствени прегледи ће бити финансирани из буџетског фонда општине Сурдулица или из средстава Републичког фонда за здравствену заштиту.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет, Министарство здравља

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Републички фонд за здравствену заштиту, Општа болница, Дом здравља

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.6. УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЛОКАЛНИХ ЈАВНИХ УСЛУГА ЗА ГРАЂАНЕ И ПОСЛОВНУ ЗАЈЕДНИЦУ У СУРДУЛИЦИ

	Индикатори	Почетна вредност	Циљана вредност
До краја 2033.године унапредити квалитет услуга општинске управе према грађанима и привреди кроз модернизацију и унапређење услуга	3.6.1. Број нових електронских услуга које се пружају грађанима и привреди	6	20
	3.6.2. Процент запослених из општинске управе који су похађали обуке, семинаре и тренинге	50%	100%

MERE:

Мера 3.6.1. Техничко опремање општинске управе, јавних предузећа и установа информатичком опремом

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на модернизацију рада општинске управе, јавних предузећа и установа у циљу побољшања и модернизације пружања услуга грађанима и привреди. Активности ће бити усмерене на набавку нове информатичке опреме у складу са потребама и финансијским могућностима - рачунари, штампачи, скенери, сервери, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство државне управе и локалне самоуправе

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.6.2. Успостављање система континуираног усавршавања и професионализације кадрова у општинској управи, јавним предузећима и установама

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на унапређење и развој људских ресурса у општинској управи, јавним предузећима и установама у Сурдулици, и то: праћење, оцењивање и вредновање запослених, припрема и доношење Акционог плана за управљање људским ресурсима, анализа потреба за стручним усавршавањем, израда и спровођење годишњих програма стручног усавршавања запослених у општинској управи, ажурирање постојеће базе података о људским ресурсима, итд.

Тип мере: Информативно-едукативна / Институционално-управљачко-организациона

Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство државне управе и локалне самоуправе, Стална конференција градова и општина

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.6.3. Модернизација пружања услуга грађанима и привреди кроз нове електронске услуге

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на нове онлине услуге за грађане и привреду, побољшање пружања постојећих услуга кроз оснивање јединственог управног места (ЈУМ), оснивање општинског Центра за пријаву комуналних проблема, обуке, тренинг и едукацију запослених у ОУ, ЈП и установама, ажурирање база података локалних ЈП и установа, обуке за запослене у ОУ, ЈП и установама за припрему и спровођење пројеката из ЕУ и других фондова, итд.

Тип мере: Инвестициона (обезбеђење добара и пружање услуга)

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство државне управе и локалне самоуправе, Стална конференција градова и општина

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

Мера 3.6.4. Редовно укључивање грађана и привреде у процес доношења одлука на локалном нивоу

Опис:

Активности (пројекти) које је потребно спровести тичу се активности које су усмерене на редовно укључивање грађана и привреде у процес доношења општинских одлука. Грађани и привреда ће бити укључени у процес доношења најважнијих општинских одлука, планова, стратегија, итд. Један од првих корака ће бити доношење Општинске одлуке о обавезним јавним расправама, затим ће се припремити детаљан план активности укључивања грађана и привреде у процес доношења одлука на локалном нивоу.

Тип мере: Информативно-едукативна

Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000 РСД

Могући извори финансирања: Општински буџет

Одговорност за спровођење (носилац мере): Општинска управа Сурдулица / Одељење за општу управу и јавне службе

Други учесници у спровођењу: Министарство државне управе и локалне самоуправе, Стална конференција градова и општина

Период спровођења: Дугорочно (преко 5 година)

НАЧИН СПРОВОЂЕЊА И НАЧИН ПРАЋЕЊА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА РАЗВОЈА

План развоја општине Сурдулица за период 2023-2033. године представља основ развоја општине Сурдулица у наредних десет година према дефинисаним приоритетима, приоритетним циљевима и мерама. Истовремено, усвајање Плана ствара потребу за регулисањем како система реализације Плана са одговорним носиоцима и система праћења и евалуације .

План развоја општине Сурдулица за период 2023-2033. године је значајан плански документ којим су, анализом тренутог стања, указаних потреба и реалних могућности, дефинисане мере и приоритетни циљеви да општина Сурдулица 2033.године буде економски резвијена, еколошки снажна и друштвено одговорна.

У самом Плану је посебан акценат стављен на допринос који дефинисани приоритетни циљеви и мере дају поступку придруживања Републике Србије Европској унији али и на доприносу остваривању циљева одрживог развоја.

Узимајући у обзир чињеницу да је Република Србија у припремној фази за чланство у ЕУ, локалне самоуправе имају обавезу прилагођавања локалне политике и локалног система управња европским смерницама. Локалне самоуправе припремају се кроз процес придруживања кроз дефинисане обуке за лица запослена на пословима европских интегарација, кроз друге обуке које унапређују систем доборг управљања али и кроз процес реформе локалне самоуправе.

Сложеност система локалне самоуправе које укључује различите органе законодавне и извршне власти, велики број учесника и комплексне хоризонталне и вертикалне везе захтева реформе како у оквиру унутрашњих организација , тако и у систему међусобне сарадње и размене информација која укључују пре свега унапређење система комуникације како интерне, тако и екстерне али и потребу за транспарентан приступ, заштиту података и оптимизацију поступака.

Посебна пажња је неопходна да се посвети децентрализацији у поступцима доношења одлука и финансирања, као и у укључивању грађана.

У циљу остваривања планираних циљева неопходни су сви видови подршке и приоритетним областима, са посебним акцентом на инвестициона улагања у унапређење инфраструктуре, социјалне стабилности, јавне сервисе и стања животне средине, и свакако осигурати раст конкуренције кроз унапређење туристичке инфраструктуре, едукацију и трансфер знања и бољу маркентишку потпору.

Неопходне активности за адекватну имплементацију Плана развоја се односе на израду краткорочних и средњорочних планских докумената и њихову реализацију, јачање административних капацитета и јачање институционалног развоја.

Основ успешног спровођења Плана развоја је јача међуинституционална сарадња, међуресорна координација, унапређење система доброг управљања, јачање институција од значаја за имплементацију мера и активности и адекватна размена података у циљу оптимизације поступака.

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА РАЗВОЈА

План развоја општине Сурдулица за период 2023-2033. године се израђује и доноси као развојни, плански документ највишег реда. Даља разрада плана и спровођење мера биће детаљније разрађена кроз средњорочне општинске планове. План развоја је дефинисао приоритетне развојне области (од значаја за локалну заједницу) и дефинисао мере које се реализују кроз активности/пројекте у наредном периоду, што ће бити ближе разрађено средњорочним плановима.

Осим дефинисаних циљева, мера и активностима, Планом развоја предвиђене су и носиоци активности у складу са секторским надлежностима, као и рокови реализације и извори финансирања.

Идентификовани носиоци реализације укључују одељења и општинске управе, надлежне јавно-комунално предузеће, јавне установе, васпитно-образовне институције, саветодавне службе, и остале представнике приватног, јавног и цивилног сектора. У складу са вежећим законским оквирима који регулишу област планског система, улогу управљачког тела надлежног за процес спровођења Плана развоја ће имати Координационо тело и носиоци мера дефинисани Планом развоја, задужени за:

- Континуирану комуникацију и размену информација између свих актера укључених у спровођење мера и активности
- Ажурирање информација о току спровођења мера
- Дефинисање превентивних мера у случају појаве одступања и проблема
- Информисање јавности и заинтересованих страна о току спровођења Плана развоја
- Припрему и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о спровођењу Плана развоја

У складу са Законом о планском систему Републике Србије, надлежни органи - Одељење за финансије и Радна група за израду буџета општине Сурдулица израђују програмски буџет који се усклађује са средњорочним планом општине. Дакле, План развоја општине операционализује се кроз израду и доношење трогодишњег средњорочног плана. Мере обухваћене Планом развоја детаљно се разрађују кроз средњорочни план и предстаљају основ и обавезу буџетирања у поступку израде и усвајања буџета локалне самоуправе.

Приоритетни циљеви које дефинише План развоја постављају као општи циљеви средњорочног плана, и за сваки од њих се дефинишу посебни, односно специфични циљеви. Даље, веза на релацији буџет општине и средњорочни план се остварује тако што се посебни циљ из

средњорочног плана предвиђа као циљ буџетског програма у оквиру којег се опредељују средства за остварење предметног циља.

Ефикасна примена Плана развоја се остварује кроз редовно праћење његовог спровођења и вредновање постигнутих учинака јер се у поступку праћења може утврди да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно што омогућава да се на време идентификовали непредвиђени ризици који ометају остварење учинака дефинисаних Планом.

У случају да се у процесу спровођења Плана јави одступање од планираног оквира које је свакако могуће, услед евентуалних промена околности, неопходно је да се дефинишу корективне радње за враћање на праву путању ефикасног спровођења Плана.

Средњорочни план представља основу за мониторинг (праћење) и евалуацију којима се на основу одабраних индикатора мере резултати, остварени учинци и утицај Плана развоја на промене у кључним областима. Праћење обухвата низ активности као што су : сакупљање, анализа, размена и коришћење информација о напретку дефинисаних и постављених циљева. Праћење треба да дефинише које су активности реализоване и да мапира које нису како би одговорна лица предузела активности и мере решавања проблема.

Мониторинг представља један континуиран процес који обухвата активности на прикупљању података на унапред дефинисаним обрасцима за прикупљање података од свих релевантних организација и органа, активности квантификације и вредновања показатеља. Прикупљање података вршиће се коришћењем званичних база које ажурирају надлежни републички органи (Републички завод за статистику и др. базе) и аналитички део општине Сурдулица.

Носилац активности прикупљања података током праћења спровођења Плана развоја је Координационо тело у сарадњи са одељењима општинске управе.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУТИХ УЧИНАКА ПЛАНА РАЗВОЈА

Евалуација, а у оквиру планског система вредновање учинака, се обавља периодично у неколико наврата током временског периода важења планског документа. Евалуација се по правилу спроводи након процеса мониторинга, јер подразумева коришћење прикупљених података и анализу које су проистекле након праћења спровођења Плана развоја. Индикаторима за евалуацију Плана развоја треба да се процењује:

- релевантност - однос дефинисаних циљева и кључних проблема приоритетних сектора на нивоу локалне самоуправе, као и усклађеност циљева са националним развојним приоритетима
- ефикасност- однос учинка и уложених ресурса, као и користи која може указати на потребу за дефинисањем алтернативних приступа
- исход - утицај свих мера и активности (као и осталих акција и интервенција) на економске, друштвене, еколошке и остале развојне циљеве
- дугорочност - одрживост постављених циљева и активности на дуге стазе

Евалуација је поступак којим се утврђује степен промене који је настао спровођењем мера из Плана развоја и степен достизања приоритетних циљева, а све у сврху анализе и даљег унапређења Плана развоја и утврђивања евентуалне потребе за његову ревизију и боље планирање у предстојећем периоду.

ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ И ПОСТИГНУТИМ УЧИНЦИМА ПЛАНА РАЗВОЈА

Извештавање о спровођењу Плана развоја је обавезна активност која има за циљ објективно приказивање на који начин се План развоја спроводио у претходних годину дана, док извештавање о постигнутим учинцима Плана развоја представља реално приказивање учинака Плана који су постигнути током спровођења предвиђених мера током трогодишњег периода који је протекао.

Сходно позитивним законским прописима у овој области општина Сурдулица је у обавези да изради:

- Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено извештај о спровођењу Плана развоја на годишњем нивоу
- Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја на трогодишњем нивоу.

Након сваке треће календарске године од доношења Плана развоја, Одељење за финансије и привреду општине Сурдулица припрема нацрт извештаја и доставља Координационом тиму на мишљење. Веће општине Сурдулица утврђује предлог извештаја достављањем од стране Координационог тима о учинцима спровођења Плана развоја који се подноси Скупштини општине на усвајање, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Закон о планском систему је предвидео успостављање Јединственог информационог система, који је осмишљен као практичан алат за лакши и бржи рад учесника у планском систему у погледу праћења спровођења планских докумената на свим нивоима управе.

РЕВИЗИЈА ПЛАНА РАЗВОЈА

Након усвајања Извештаја о учинцима Плана развоја, Општинско веће општине Сурдулица и Скупштина ове локалне самоуправе, разматрајући оствареност мера и активности из Плана, могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја. Општинско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја уз адекватно образложење разлога за ревизију. Ревизија плана је основ покретања поступак израде предлога измена и допуна Плана развоја. Одлуку о покретању поступка израде предлога и допуна Плана развоја доноси Скупштина општине Сурдулица. Поступак ревизије се реализује по процедури прописаној за усвајање Плана развоја.